وزارت معارف
معینیت تضمین کیفیت
ریاست سیستم مدیریت معلومات معارف (EMIS)
آمریت تحلیل احصائیه و معلومات

کتاب تحلیلی احصائیوی معارف

سال – 1398

مقدمـه

برای اینکه بتوانیم در تمامی بخش های تعلیم و تربیه (کیفیت و مرتبط بودن، دسترسی متوازن و مدیریت مؤثر، شفاف و پاسخگو) پلان های دقیق ترتیب و منابع را به شکل عادلانه و مناسب توزیع نماییم ایجاب می نمایند تا ارقام و معلومات دقیق و به موقع از مراکز تعلیمی جمع آوری، ذخیره، ترتیب و تنظیم گردد تا بعد از تحلیل های مورد نیاز به تمام ادارات زیربط و ذیدخل شریک گردد.

بناً آمریت تحلیل احصائیه و معلومات، ریاست سیستم مدیریت معلومات معارف (EMIS) در سال 1398 با همکاری ریاست نظارت تعلیمی و همکاری مالی اداره محترم UNICEF از طریق ریاست های معارف ولایات، ارقام و معلومات تمام مراکز تعلیمی را جمع آوری و توسط کارمندان مدیریت عمومی پلان و مدیریت احصائیه ولایات بعد از چک در سیستم ثبت نمودند که در قالب کتاب تحلیلی احصائیوی در 5 بخش شاگردان، معلمان، مراکز تعلیمی، زیربنا و تسهیلات مراکز تعلیمی و شاخص های تعلیمی تهیه و ترتیب گردیده تا از آن استفاده موثر جهت پلان گذاری، تصمیم گیری، تخصیص منابع صورت گیرد.

کتاب متذکره نشان دهنده وضعیت معارف افغانستان از نگاه دسترسی متوازن، کیفیت و مدیریت موثر در سال 1398 میباشد.

سپاسگزاری

بدین وسیله آمریت تحلیل احصائیه و معلومات از زحمات و تلاش های بی دریغ متخصصین خویش هر یک اجمل شرر، محمد شفیق صدیقی، محمود مهربان، محمد حسین عادلی، محمد عاکف رسولی و فرهاد احمد اولیاخیل تحلیلگران ارقام و معلومات احصائیوی در قسمت تهیه، تنظیم و تحلیل معلومات، تهیه گراف ها و نقشه ها و دیزاین این کتاب صمیمانه سپاسگزاری می نمایم.

همچنان از حمایت و رهبری جناب محترم میرویس احمدزی رئیس سیستم مدیریت معلومات معارف و از سایر کارمندان آمریت تحلیل احصائیه و معلومات که هر کدام به نحوی در پروسه جمع آوری، ثبت، پاکسازی و ترتیب معلومات هماهنگی فعال نموده اند موفقیت همه آنها را از خداوند متعال خواهانیم.

آمریت تحلیل احصائیه و معلومات

خلاصه

در سال 1398 از مجموع 18,765 باب مراکز تعلیمی به تعداد 17,997 باب مراکز تعلیمی فعالیت داشتند که نسبت به سال گذشته 4 فیصد افزایش را نشان میدهد. از سوی دیگر در سال 1398 به تعداد 768 باب مراکز تعلیمی در سراسر کشور مسدود بوده که نسبت به سال گذشته 2 فیصد کاهش را نشان میدهد. باید یاد آور شد که از مجموع مراکز تعلیمی 12 فیصد آن خصوصی میباشد که نسبت به سال گذشته 29 فیصد افزایش یافته که نشان دهنده رشد سکتور خصوصی در عرصه تعلیم و تربیه میباشد.

در مراکز تعلیمی سراسر کشور مجموعاً به تعداد 10,017,925 شاگردان (6,201,132 پسر و 3,816,793 دختر) مصروف آموزش میباشند که نسبت به سال گذشته 4 فیصد افزایش را نشان میدهد. قابل ذکر است که شاگردان دختر با 4 فیصد افزایش در مقایسه با شاگردان پسر فیصدی رشد بهتری دارند.

همچنان به تعداد 233,513 تن معلم (147,187 مرد و 86,326 زن) در مراکز تعلیمی دولتی و خصوصی مشغول تدریس میباشد که نسبت به سال گذشته 2 فیصد افزایش را نشان میدهد اما با وجود آن هم به تعداد 85,576 تن معلم در مراکز تعلیمی دولتی کمبود میباشد.

شایان ذکر است که 80 فیصد مراکز تعلیمی دولتی فعال دارای تعمیر (58 فیصد دایمی و 22 فیصد موقت) بوده و 20 فیصد آن فاقد تعمیر میباشد. از جمله مراکز تعلیمی دولتی فعال، 56 فیصد آن به آب و 49 فیصد آن به تشناب دسترسی دارند.

معلومات شاگردان

شمولیت شاگردان به تفکیک مالکیت – سال 1398

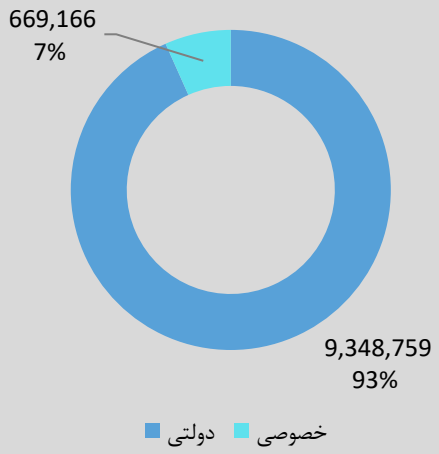

شمولیت شاگردان بر اساس برنامه و جنسیت – سال 1398

	تعلیمات عمومی	تعلیمات اسلامی	تربیه معلم	سواد حیاتی
پسر	5,920,157	254,063	16,414	10,498
دختر	3,694,584	92,330	17,568	12,311

شمولیت شاگردان صنفوار به تفکیک جنسیت - سال 1398

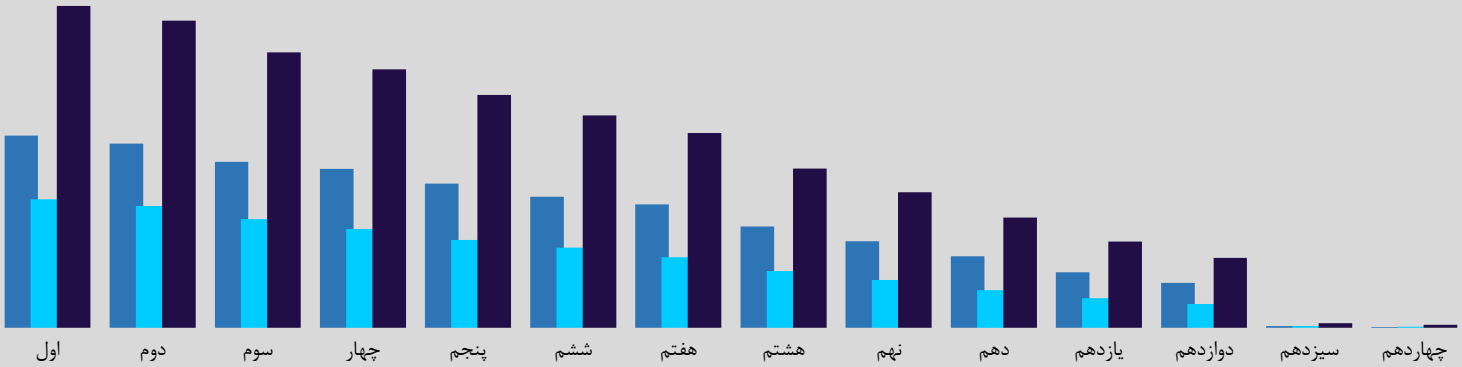

	اول	دوم	سوم	چهار	پنجم	ششم	هفتم	هشتم	نهم	دهم	یازدهم	دوازدهم	سیزدهم	چهاردهم
پسر	811,056	777,919	700,680	671,331	609,540	555,265	521,831	429,794	367,709	304,423	237,973	193,339	12,182	8,090
دختر	544,401	515,585	460,118	418,491	372,953	340,446	300,095	242,721	205,281	162,264	128,807	104,482	11,714	9,435
مجموع	1,355,45	1,293,50	1,160,79	1,089,82	982,493	895,711	821,926	672,515	572,990	466,687	366,780	297,821	23,896	17,525

شاگردان جدیدالشمول صنف اول – سال 1398

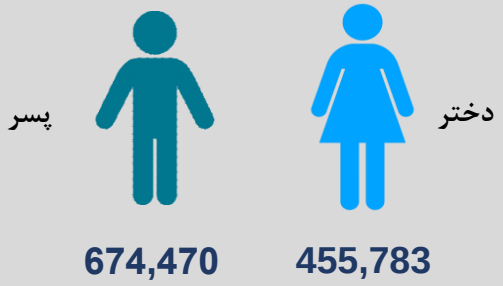

نتایج شاگردان به تفکیک جنسیت – سال 1398

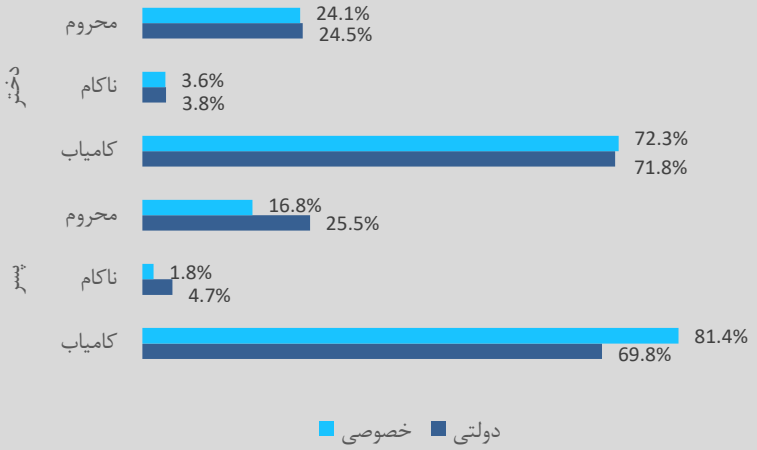

فیصدی شاگردان حاضر به تفکیک برنامه– سال 1398

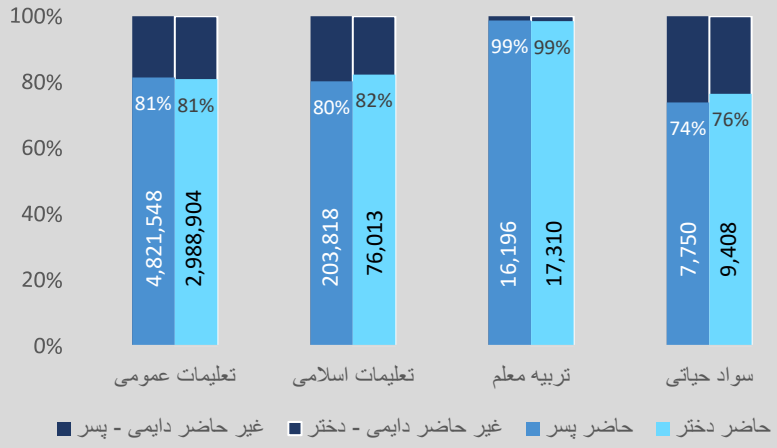

شاگردان تعلیمات عمومی بر اساس دوره – سال 1398

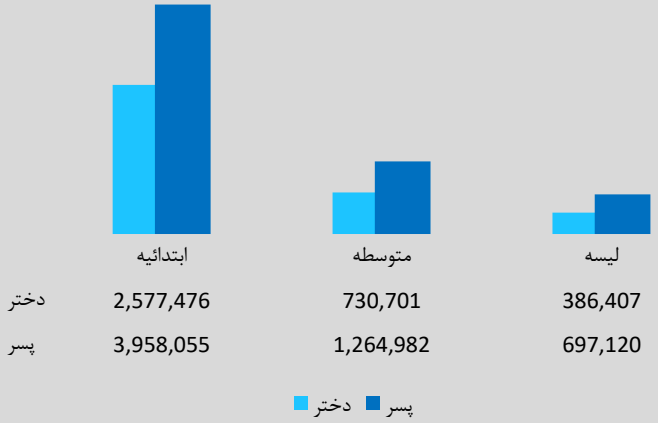

	ابتدائیه	متوسطه	لیسه
دختر	2,577,476	730,701	386,407
پسر	3,958,055	1,264,982	697,120

شاگردان بر اساس نوعیت تعمیر (دولتی) – سال 1398

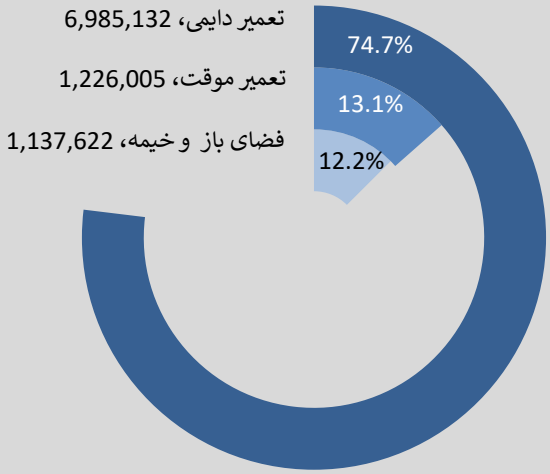

شمولیت شاگردان بر اساس سن – سال 1398

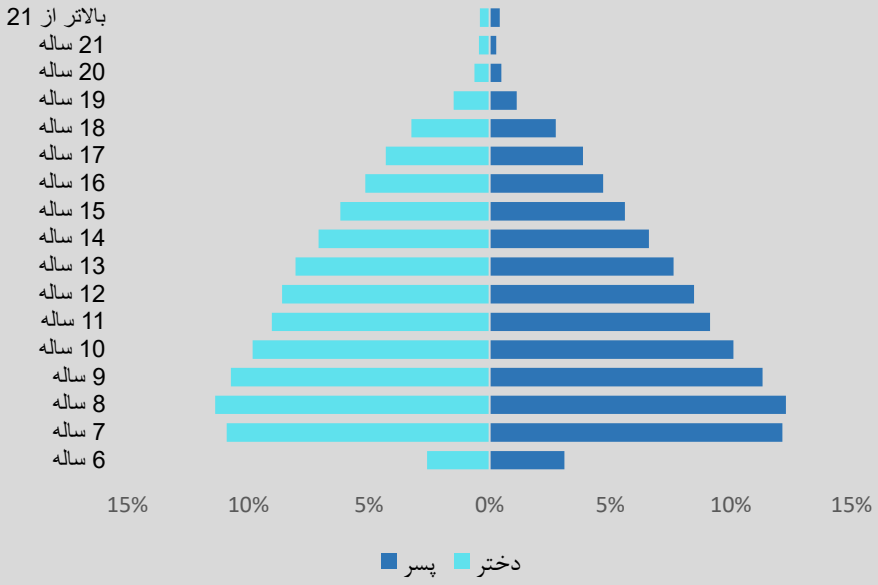

فیصدی شاگردان در فضای باز و خیمه (دولتی) – سال 1398

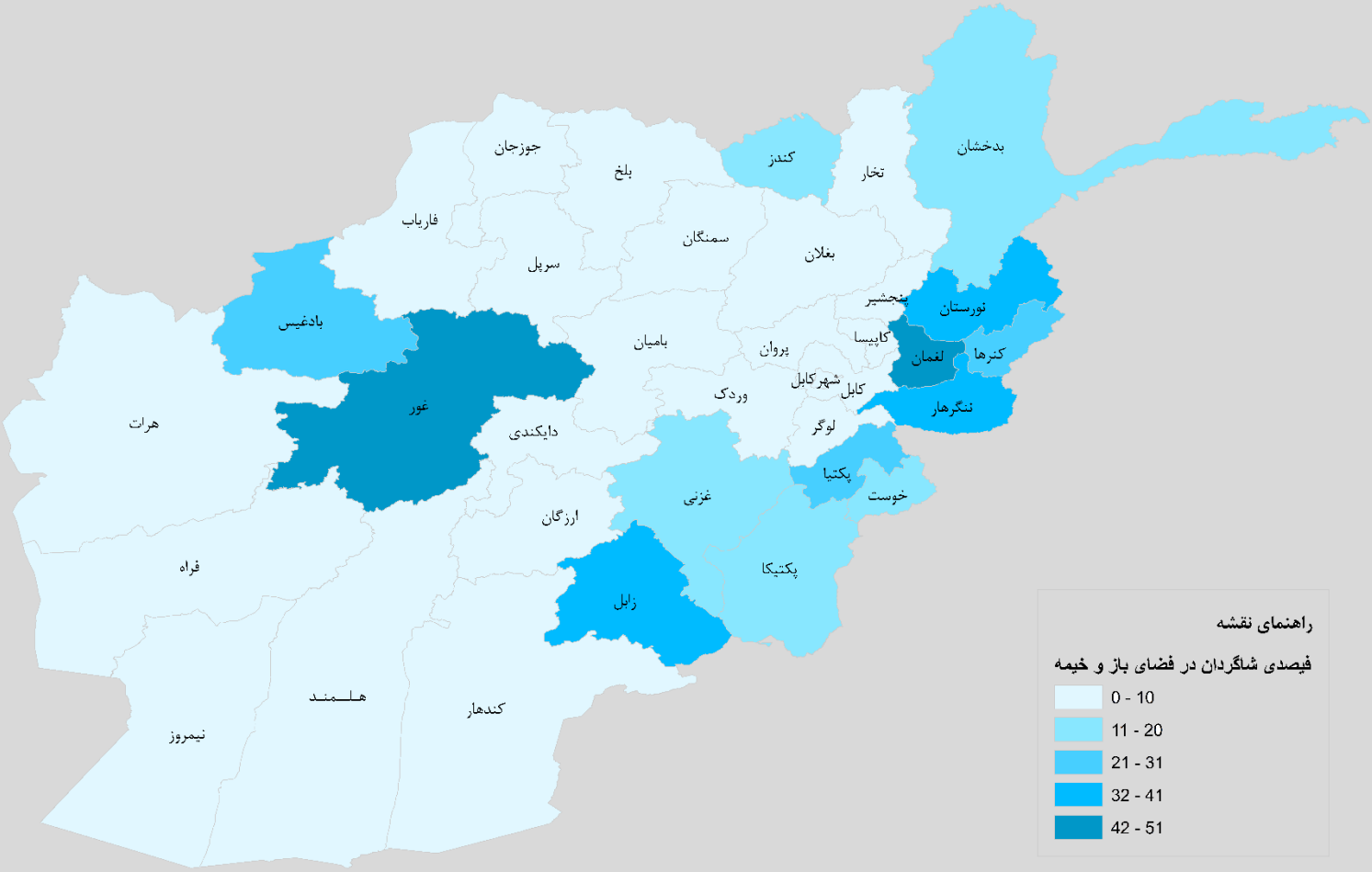

چنانچه در نقشه مشاهده میشود ولایت های نیمروز و پروان هیچ شاگرد در فضای باز و خیمه تدریس نمیشود اما در ولایت های لغمان 41 فیصد در غور 51 فیصد شاگردان در فضای باز و خیمه تدریس میشود اما این بدین معنی نیست که تمام شاگردان ولایت های نیمروز و پروان در تعیمر دایمی تدریس میشود بلکه هنوز هم در ولایت نیمروز 26 فیصد در پروان 19 فیصد شاگردان در تعمیر موقت (کرائی، کمکی، مسجد) تحت تدریس قرار دارند. در سال های اخیر کوشش زیاد صورت گرفته تا برای مراکز تعلیمی که تعمیر ندارند تعمیر اعمار گردد تا شاگردان بتوانند در فضای مناسب به دروس خویش ادامه دهند.

فیصدی شاگردان حاضر – سال 1398

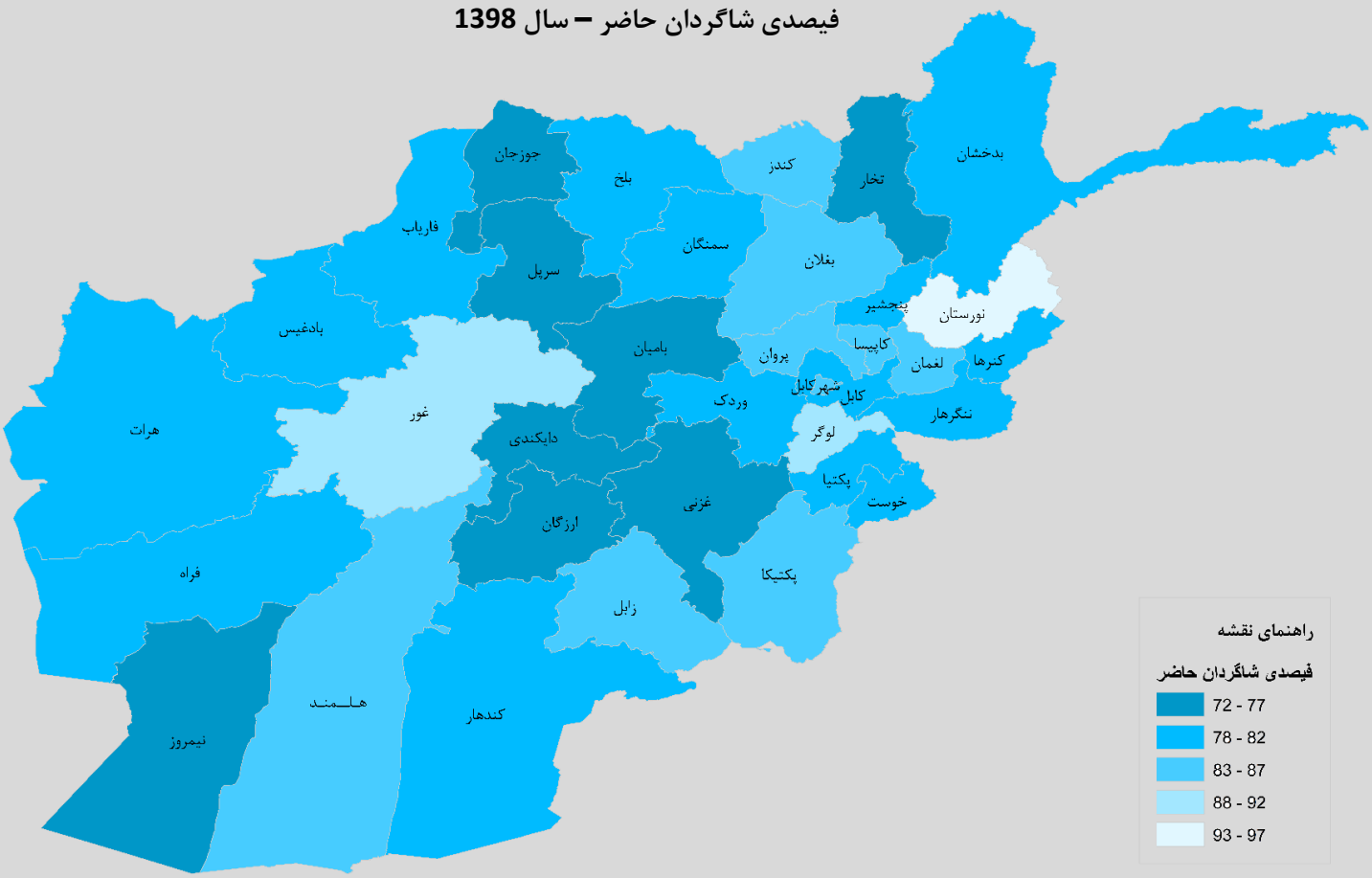

ولسوالی های که شاگرد دختر ندارند – سال 1398

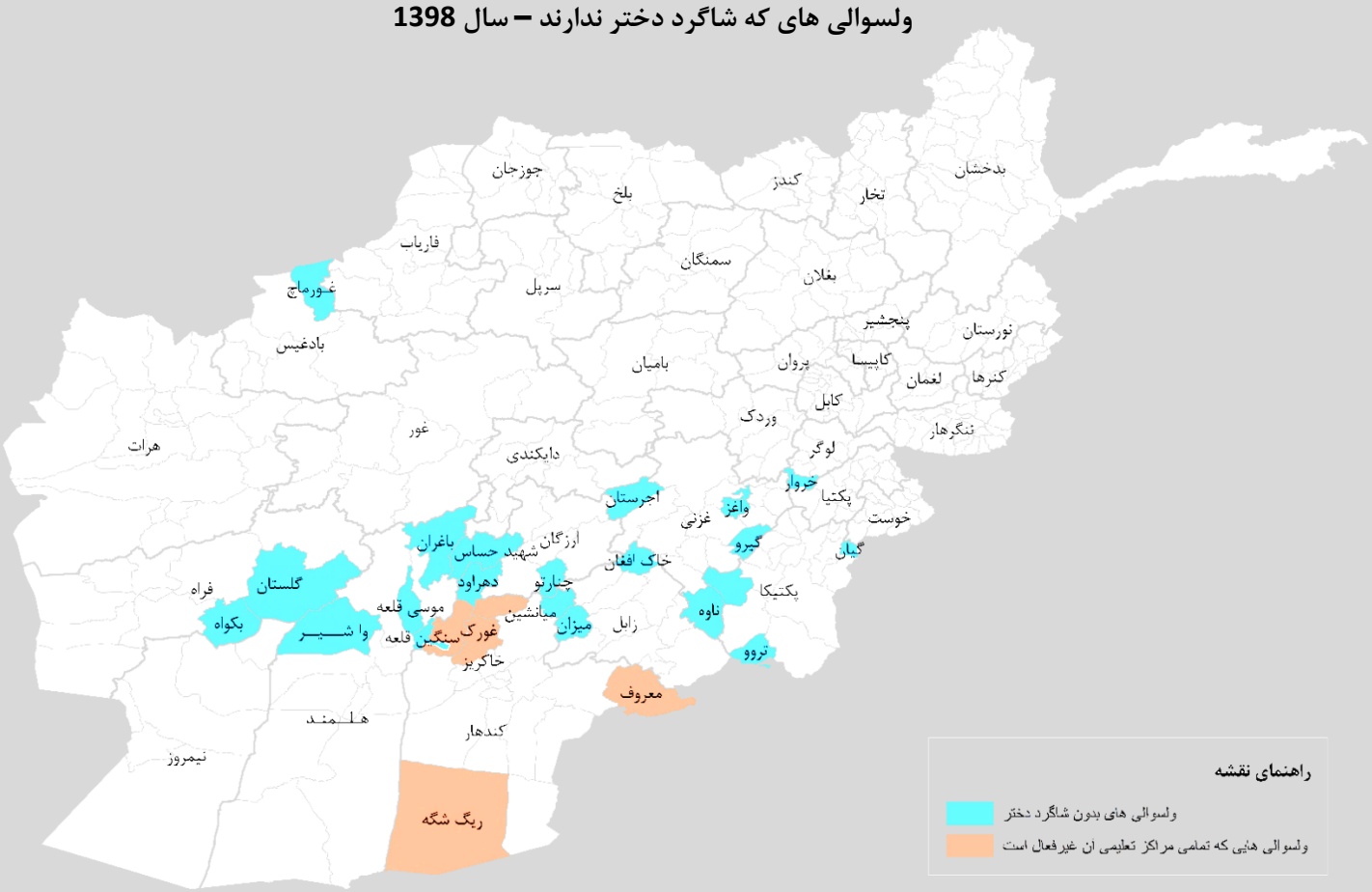

از مجموع ولسوالی های افغانستان در 23 ولسوالی شاگرد دختر ندارد، ناگفته نباید گذاشت در این ولسوالی ها شاگرد پسر دارند بیشتر این ولسوالی ها در ولایت غزنی 5 ولسوالی در هلمند 4 ولسوالی در ولایت های ارزگان، پکتیکا، زابل هر کدام 3 ولسوالی در ولایت فراه 2 ولسوالی در ولایت های کندهار، لوگر، فاریاب هر کدام 1 ولسوالی شاگرد حاضر دختر ندارند. بخاطر بلند بردن شمولیت شاگردان دختر باید کوشش شود تا سهولت ها و امکانات که باعث افزایش شمولیت شاگردان به خصوص شاگردان دختر میشود فراهم ساخته شود . همچنان بر اساس ارقام ارائیه شده در 8 ولسوالی هیچ شاگرد دختر و پسر موجود نمیباشد.

معلومات معلمين

معلمین به تفکیک مالکیت – سال 1398

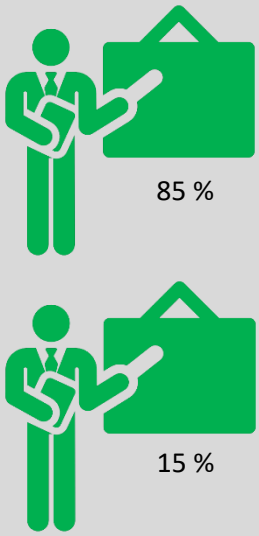

دولتی
198,332

خصوصی
35,181

معلمین بر اساس برنامه و جنسیت – سال 1398

	سواد حیاتی	تربیه معلم	تعلیمات اسلامی	تعلیمات عمومی
مرد	190	2,840	7,265	136,892
زن	461	350	808	84,707

معلمین بر اساس درجه تحصیل – سال 1398

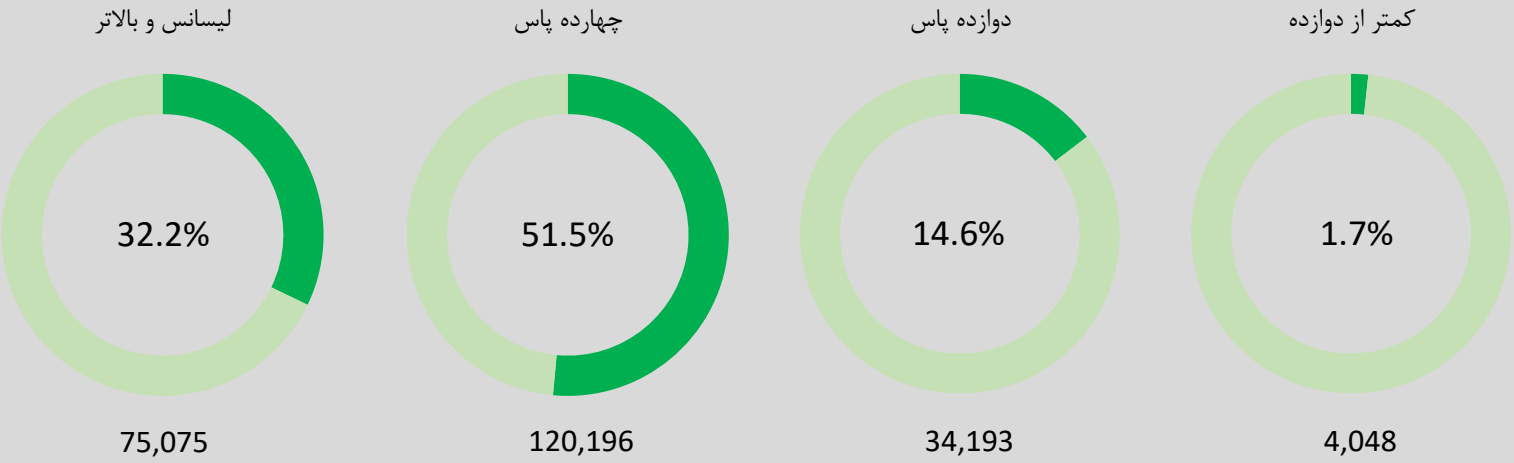

معلمین کمبود مطابق رشته (دولتی) – سال 1398

بر اساس مسوده پالیسی جدید معلم، به تعداد 283,908 معلمین در سطح ملی مطابق به 7,556,795 شاگردان حاضر دولتی با در نظر داشت تراکم نفوس ولایات و ولسوالی ها ضرورت میباشد. با درنظر داشت احصائیه سال 1398 به تعداد 198,332 معلمین رسمی در نهاد های تعلیمی دولتی موجود بوده و ضرورت به استخدام 85,576 معلمین جدید میباشد که بیشترین آن در رشته اصول صنفی میباشد.

معلمین مسلکی نقش مهمی در کیفیت تعلیم و تربیه دارند که اساس آنرا تدریس مطابق رشته تشکیل میدهد. بر علاوه معلمین کمبود، تدریس خلاف رشته یکی دیگر از چالش های فرا راه معارف افغانستان میباشد که نیاز به توجه جدی برای بهبود کیفیت تعلیم و تربیه دارد. کمبود معلمین مطابق رشته باعث گردیده تا در بسیاری موارد معلمین خلاف رشته استخدام و تدریس نمایند که این امر بالای کیفیت تدریس تاثیر منفی دارد. بر اساس ارقام سال 1398 در سرتاسر افغانستان به تعداد 26,620 معلمین خلاف رشته تدریس مینمایند که بیشترین آنها از رشته ساینس، صحت و محیط زیست فارغ و بیشتر از تعداد مورد نیاز استخدام شده اند.

بهتر خواهد بود تا در تفاهم با وزارت تحصیلات عالی، معلمین مطابق رشته مورد ضرورت معارف فراهم گردیده و در مکاتب استخدام گردند تا توزیع معلمین مطابق رشته در ولایات تا حدی زیادی متوازن گردد. همچنان معلمین موجود که خلاف رشته تدریس مینمایند باید شامل برنامه های داخل خدمت گردند.

مراکز تعلیمی دخترانه فعال بدون معلمین زن (دولتی) – سال 1398

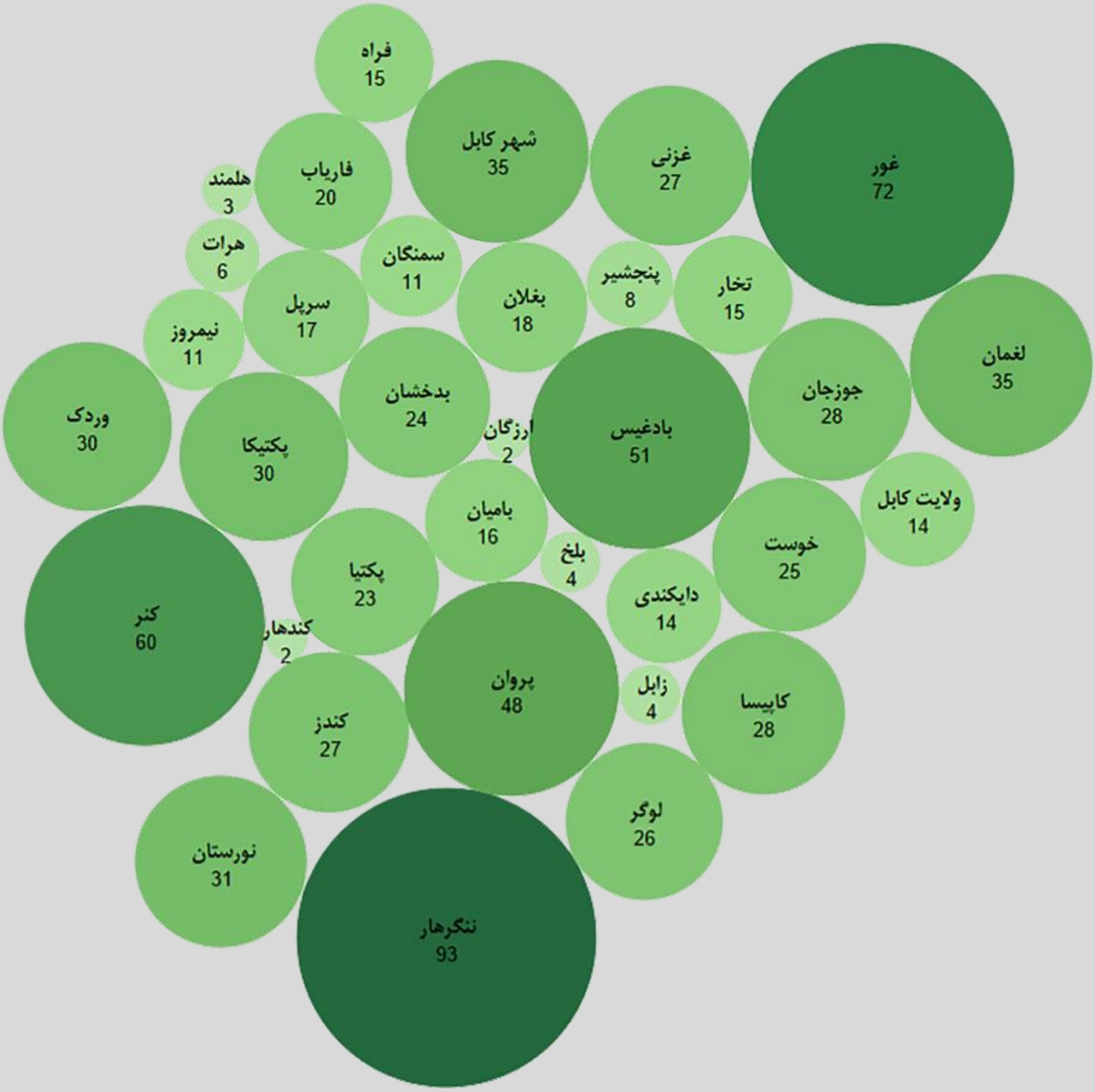

از جمله 2,314 باب نهاد های تعلیمی دولتی و دخترانه فعال به تعداد 873 (37.7%) باب آن فاقد معلمین زن میباشند. قابل ذکر است که در ولایات هرات و بلخ به ترتیب 95.3% و 94.3% نهاد های تعلیمی دخترانه فعال آن دارای معلمین زن میباشند و وضعیت بهتری نسبت به سایر ولایات دارند. اما از سوی دیگر در ولایات زابل و پکتیکا به ترتیب 100.0% و 78.9% نهاد های تعلیمی دخترانه فعال آن فاقد معلمین زن میباشند که تعلیمات دختران را تحت تاثیر قرار داده و شاگردان دختر به دلیل نبود معلمین زن بعد از دوره متوسطه ترک تحصیل مینمایند.

فیصدی معلمین زن – سال 1398

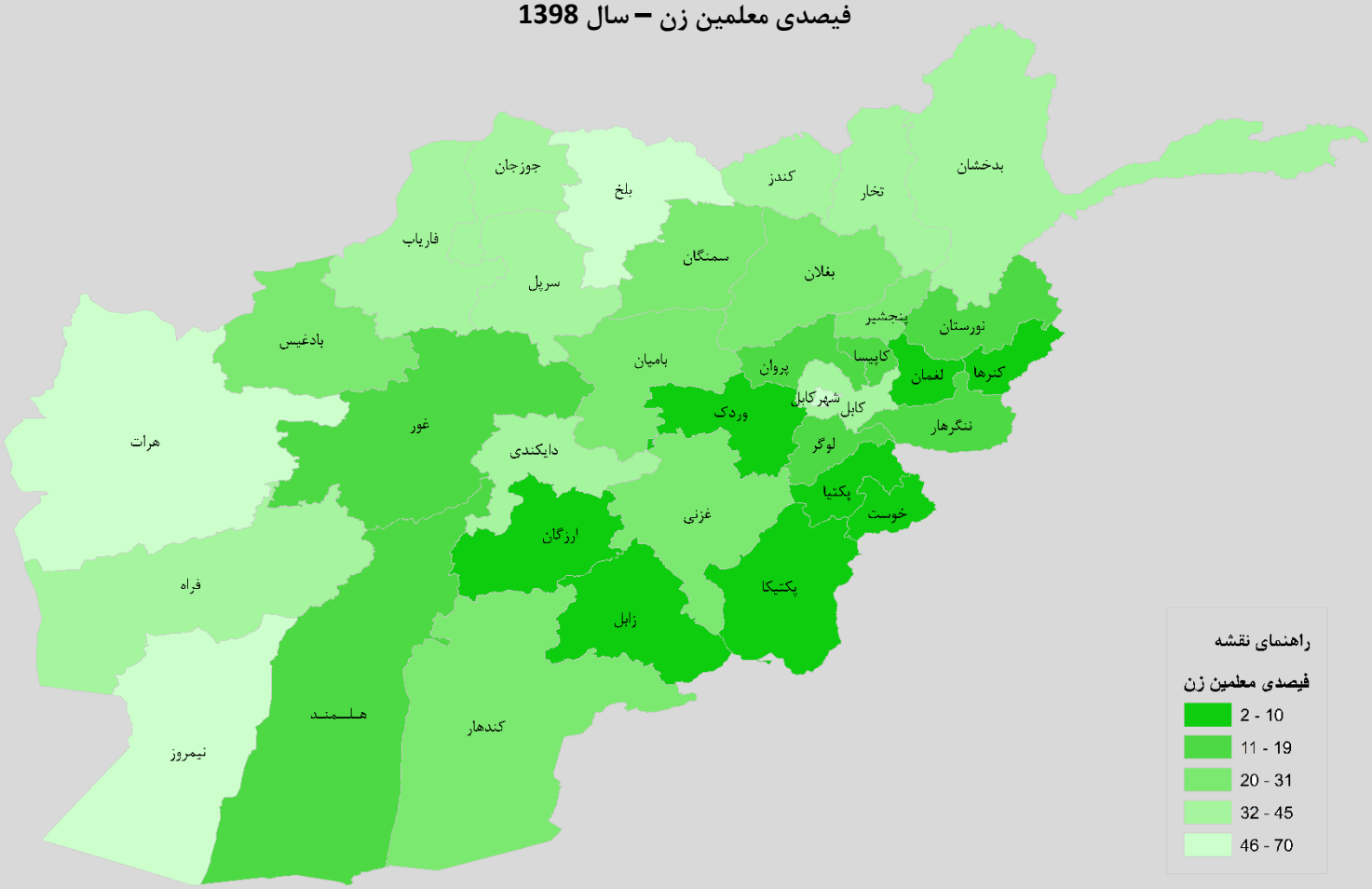

فیصدی کمبود معلمین در مراکز تعلیمی دولتی – سال 1398

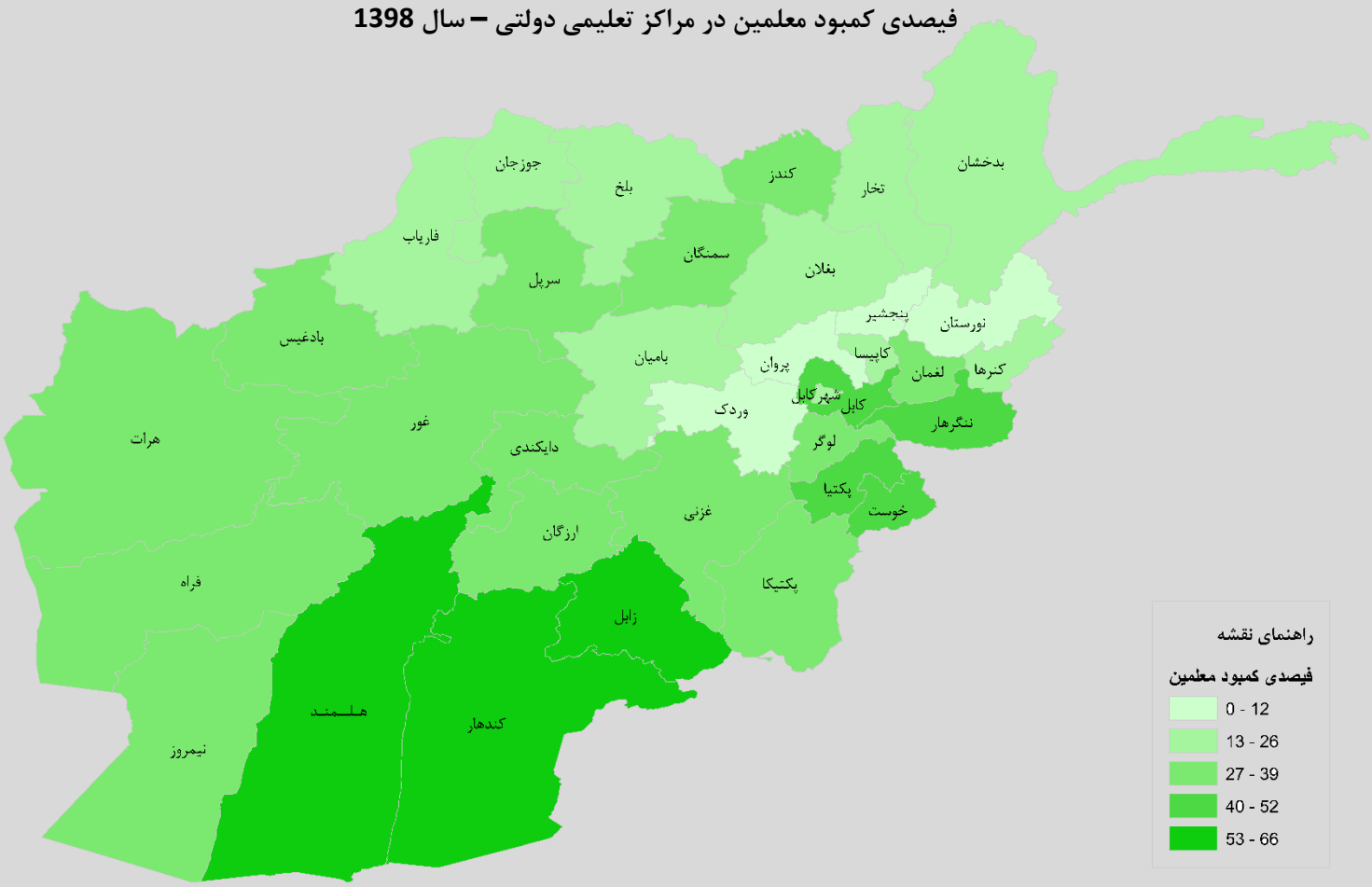

ولسوالی های که معلم زن ندارند – سال 1398

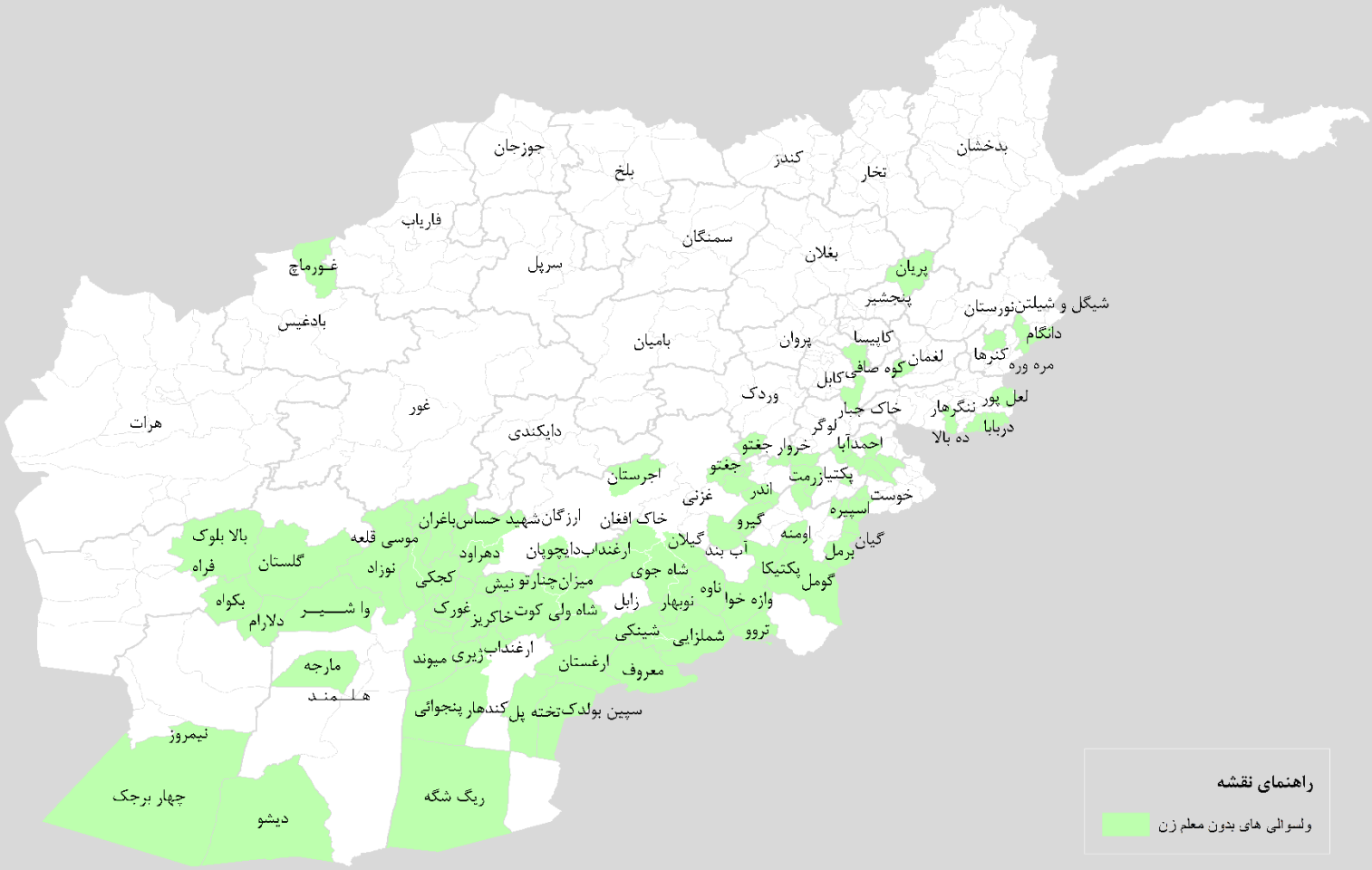

فیصدی معلمین مسلکی (دولتی) – سال 1398

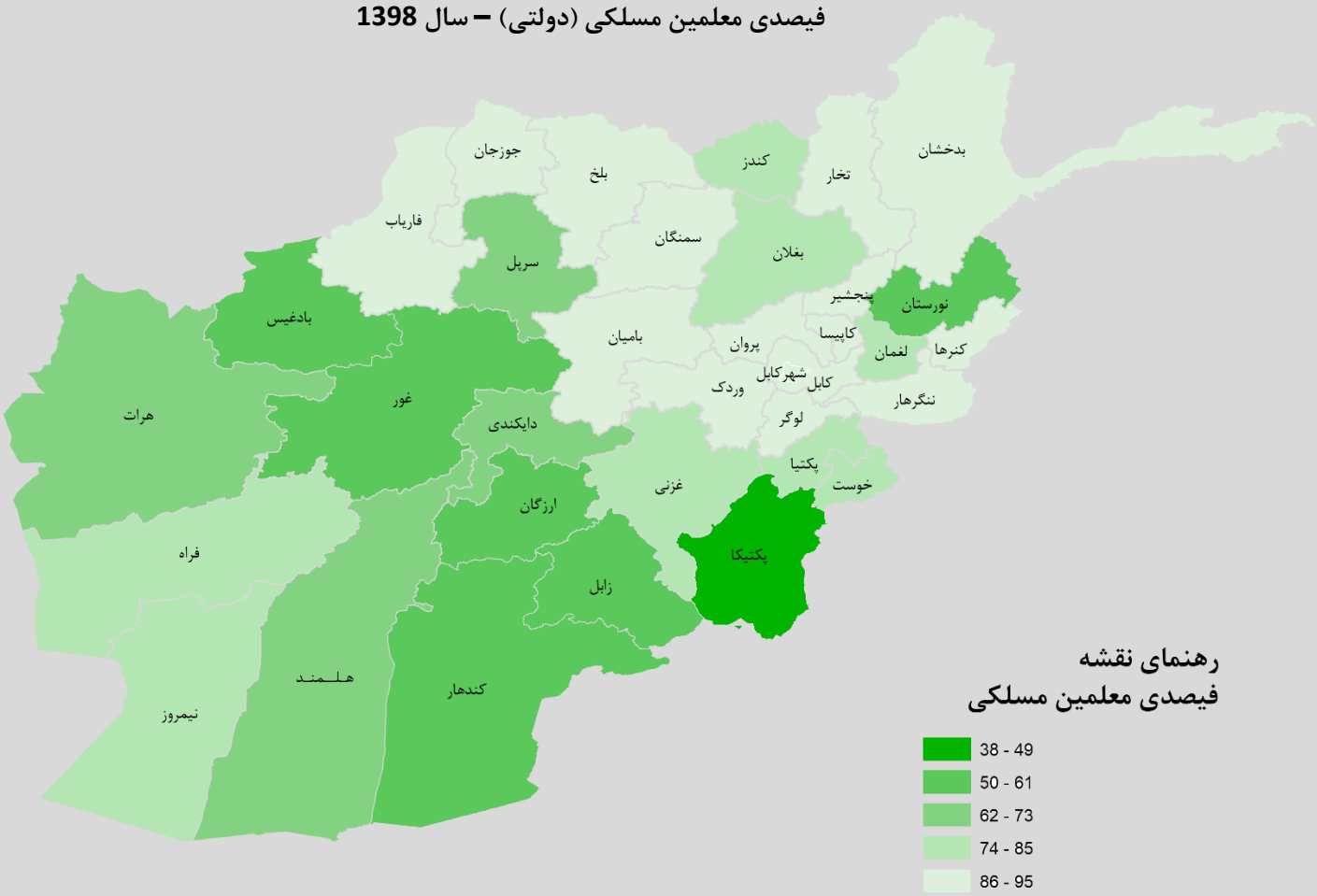

شایان ذکر است که معلمین مسلکی دارای درجه تحصیل چهارده و بالاتر از آن میباشد.

مراکز تعلیمی

مراکز تعلیمی به تفکیک مالکیت، برنامه و نوعیت – سال 1398

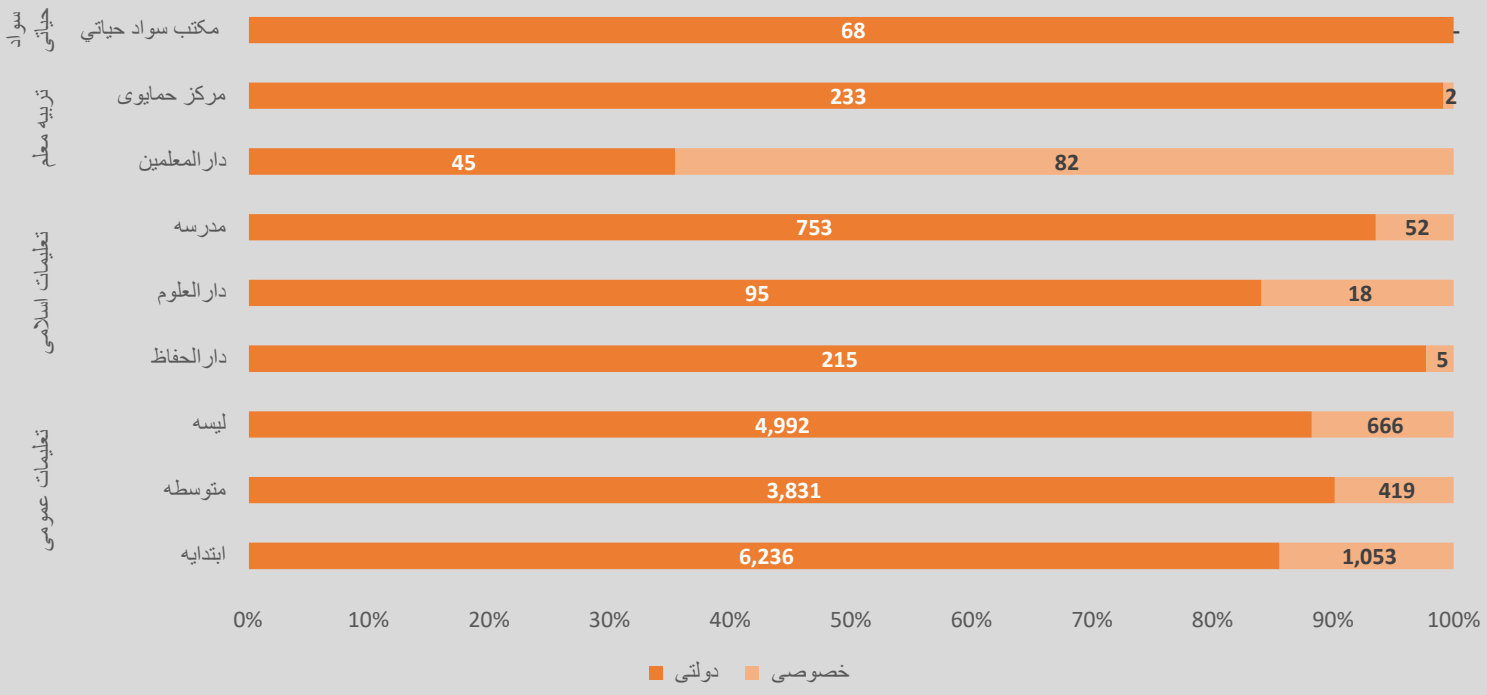

مراکز تعلیمی به تفکیک جنسیت – سال 1398

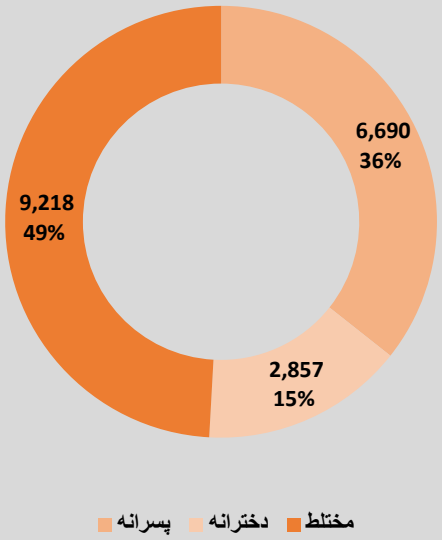

مراکز تعلیمی به تفکیک مالکیت – سال 1398

دولتی
16,468
88 %

خصوصی
2,297
12 %

مراکز تعلیمی فعال و غیر فعال – سال 1398

دولتی	15,792	676
خصوصی	2,205	92

مراکز تعلیمی به تفکیک شفت درسی – سال 1398

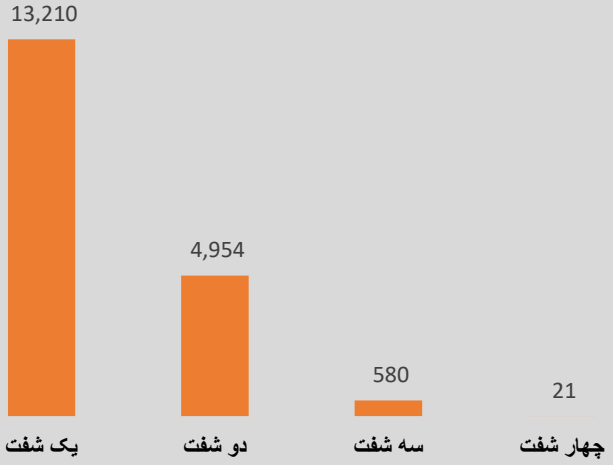

تعداد مراکز تعلیمی در ولایات – سال 1398

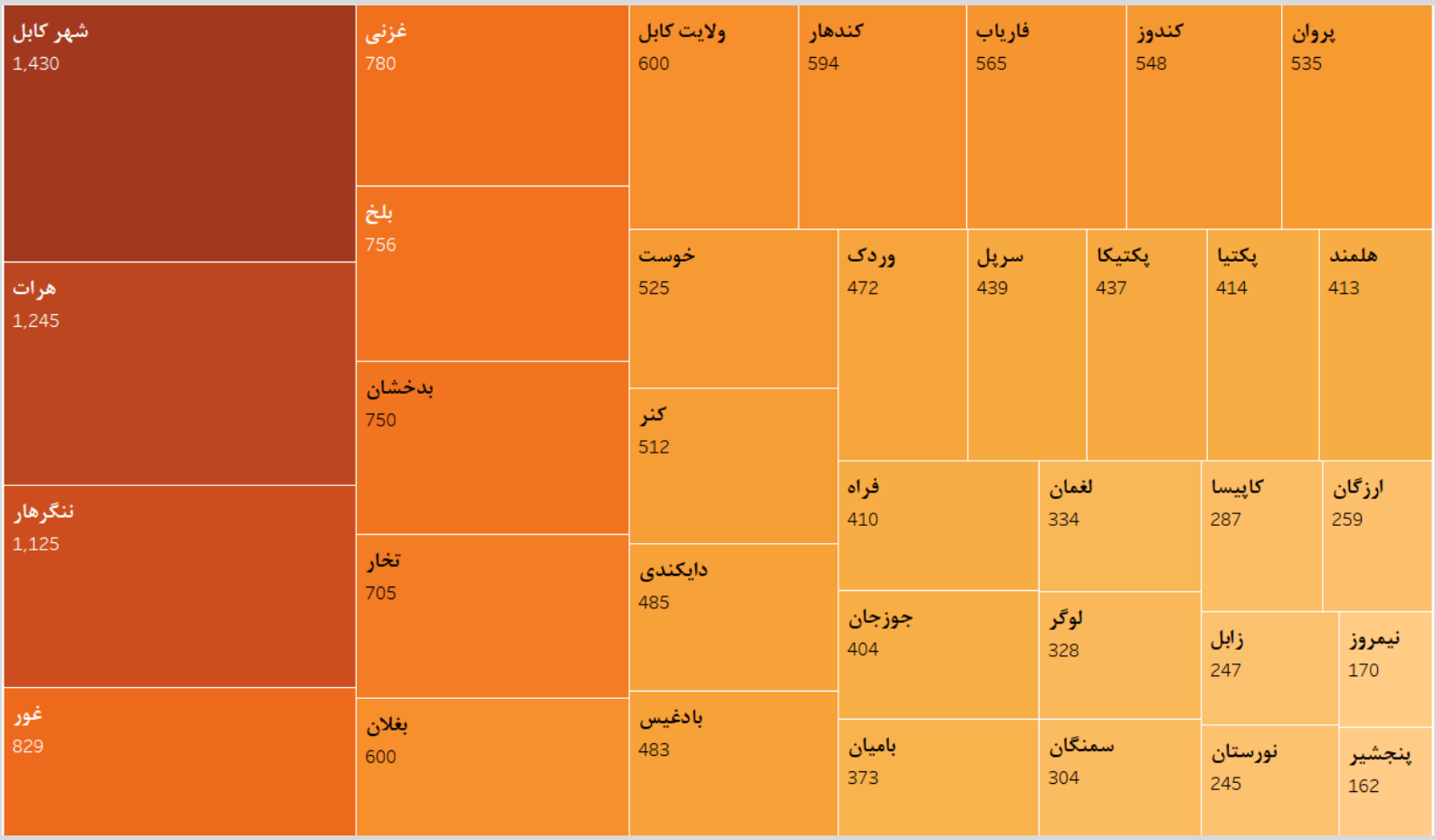

فیصدی مراکز تعلیمی خصوصی – سال 1398

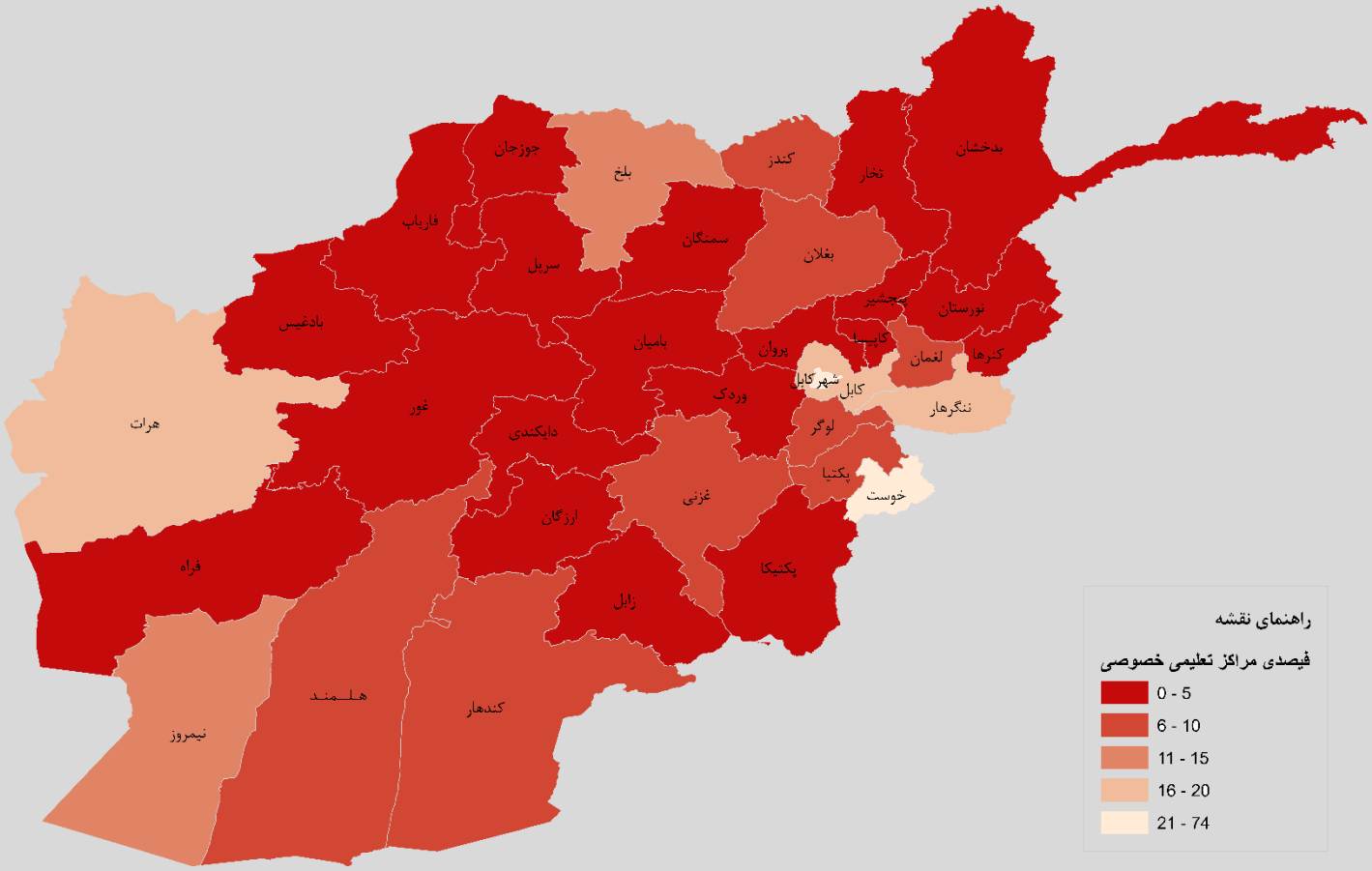

فیصدی مراکز تعلیمی غیر فعال – سال 1398

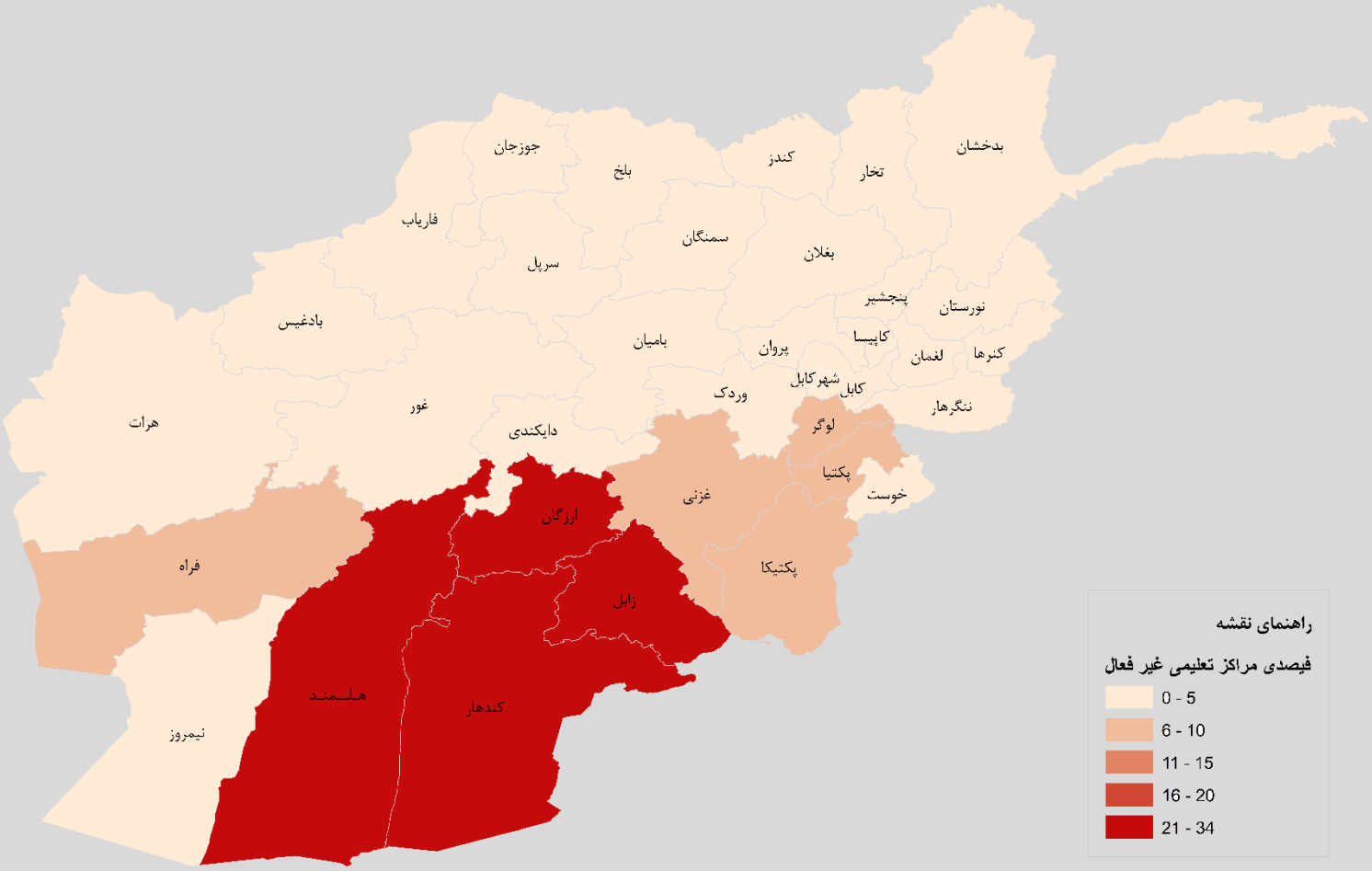

ولسوالی ها بر اساس اقلیم مراکز تعلیمی – سال 1398

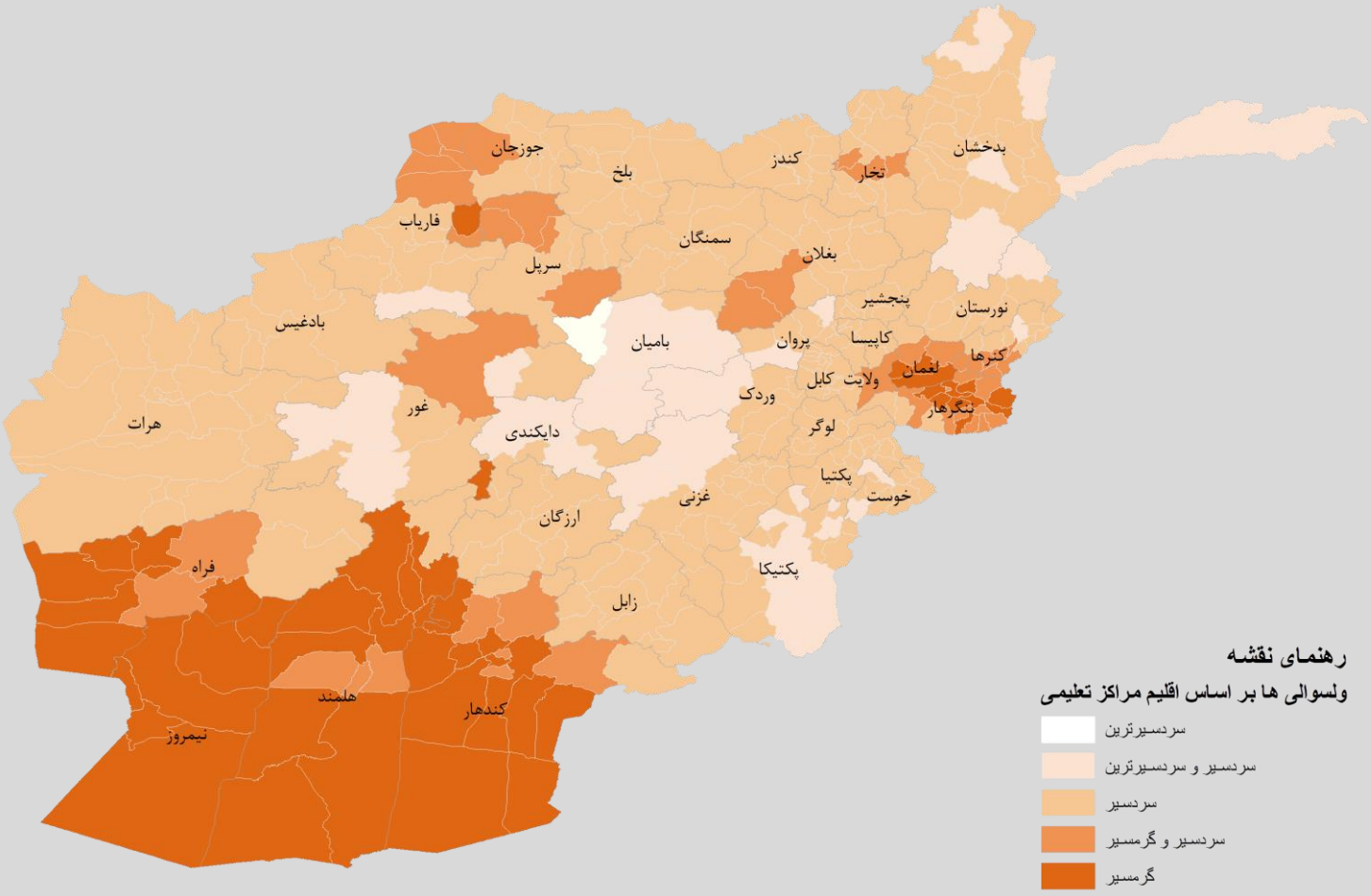

زیر بنا و تسهیلات

معلومات میدان ورزشی در مراکز تعلیمی – سال 1398

دارد
23 %

ندارد
77 %

معلومات تشناب ها بر اساس جنسیت در مراکز تعلیمی– سال 1398

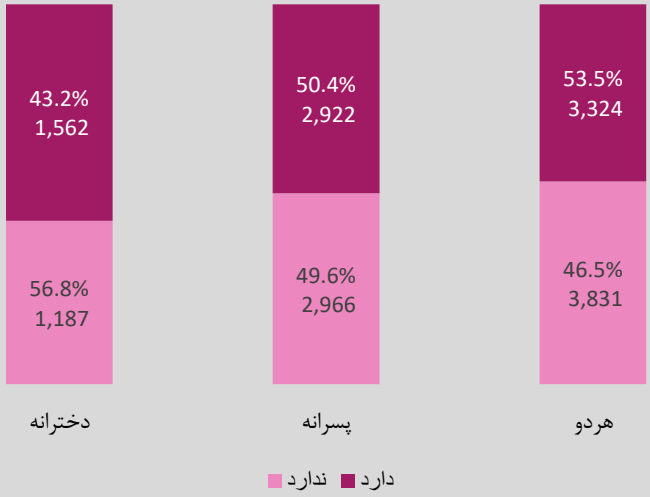

معلومات کتابخانه در مکاتب متوسطه و لیسه – سال 1398

دارد
43 %

ندارد
57 %

معلومات آب در مراکز تعلیمی – سال 1398

دارد
56 %

ندارد
44 %

معلومات لابراتوار در مکاتب متوسطه و لیسه – سال 1398

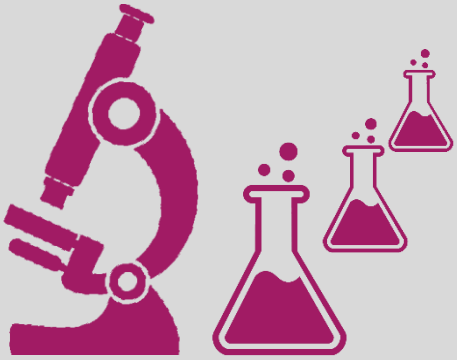

دارد
44 %

ندارد
56 %

معلومات برق در مراکز تعلیمی– سال 1398

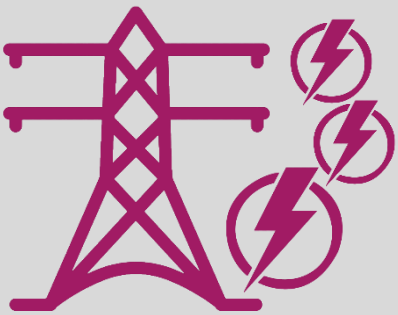

دارد
16 %

ندارد
84 %

دیوار احاطه

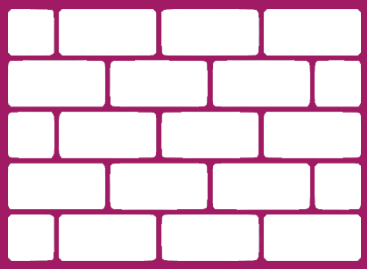

دارد – 38 %

تحت کار – 2 %

ندارد – 60 %

تعمیر

دایمی – 58 %

موقت – 22 %

فضای باز و خیمه – 20 %

یادداشت : معلومات درج شده در بخش زیربنا و تسهیلات از مراکز تعلیمی دولتی فعال میباشد.

فیصدی مراکز تعلیمی بدون زمین – سال 1398

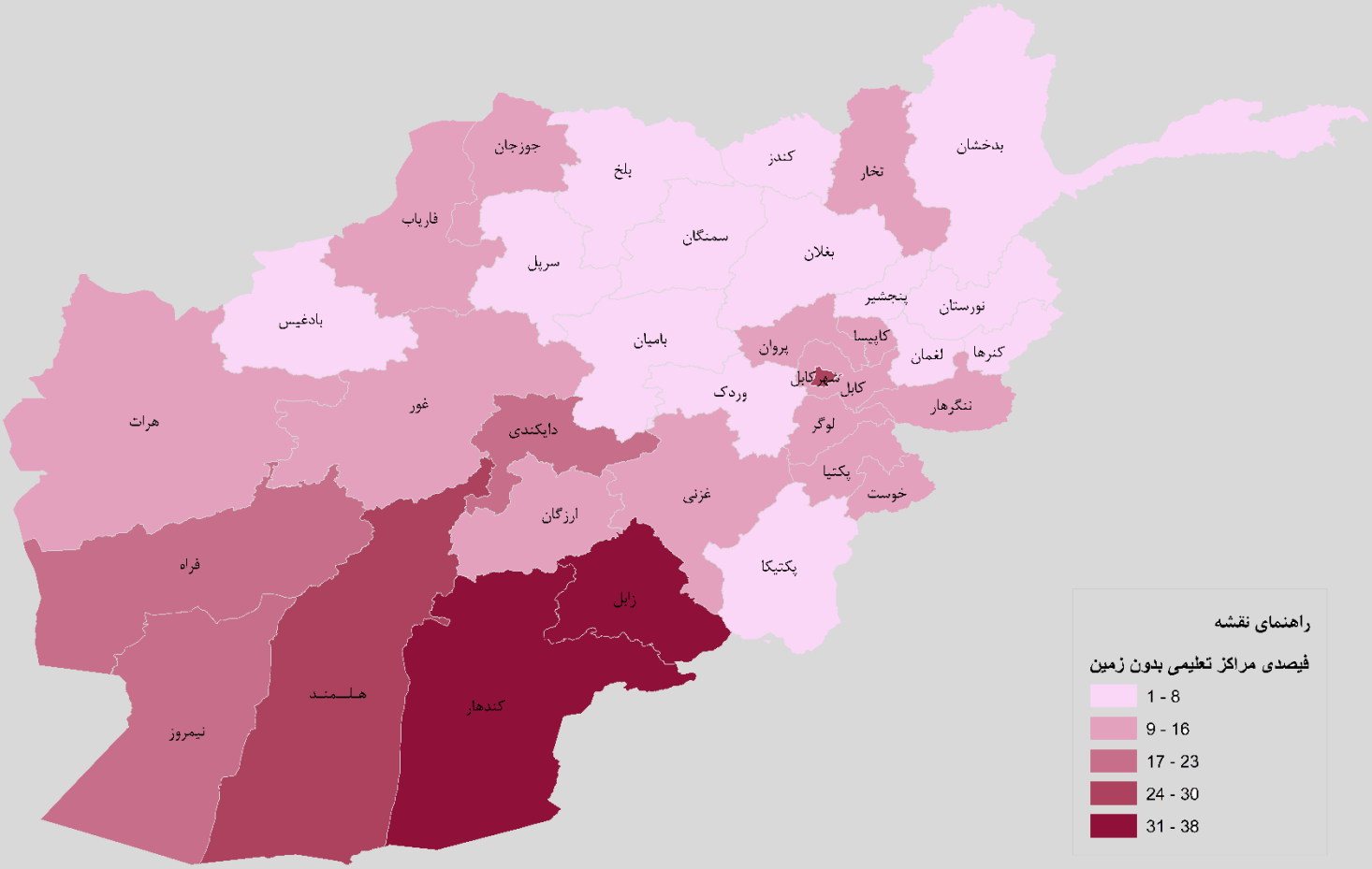

فیصدی مراکز تعلیمی بدون آب – سال 1398

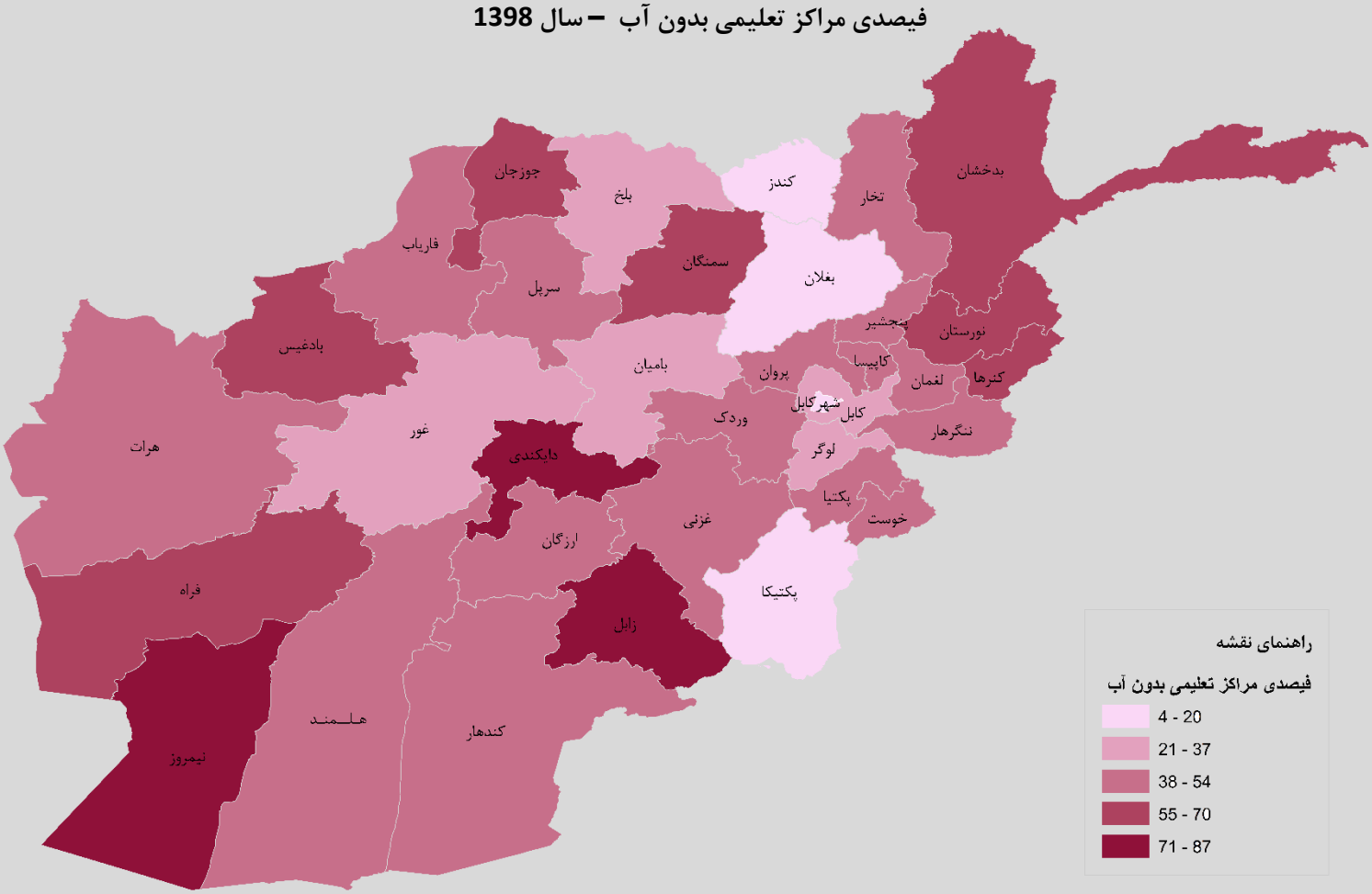

فیصدی مراکز تعلیمی دارای تعمیر دایمی – سال 1398

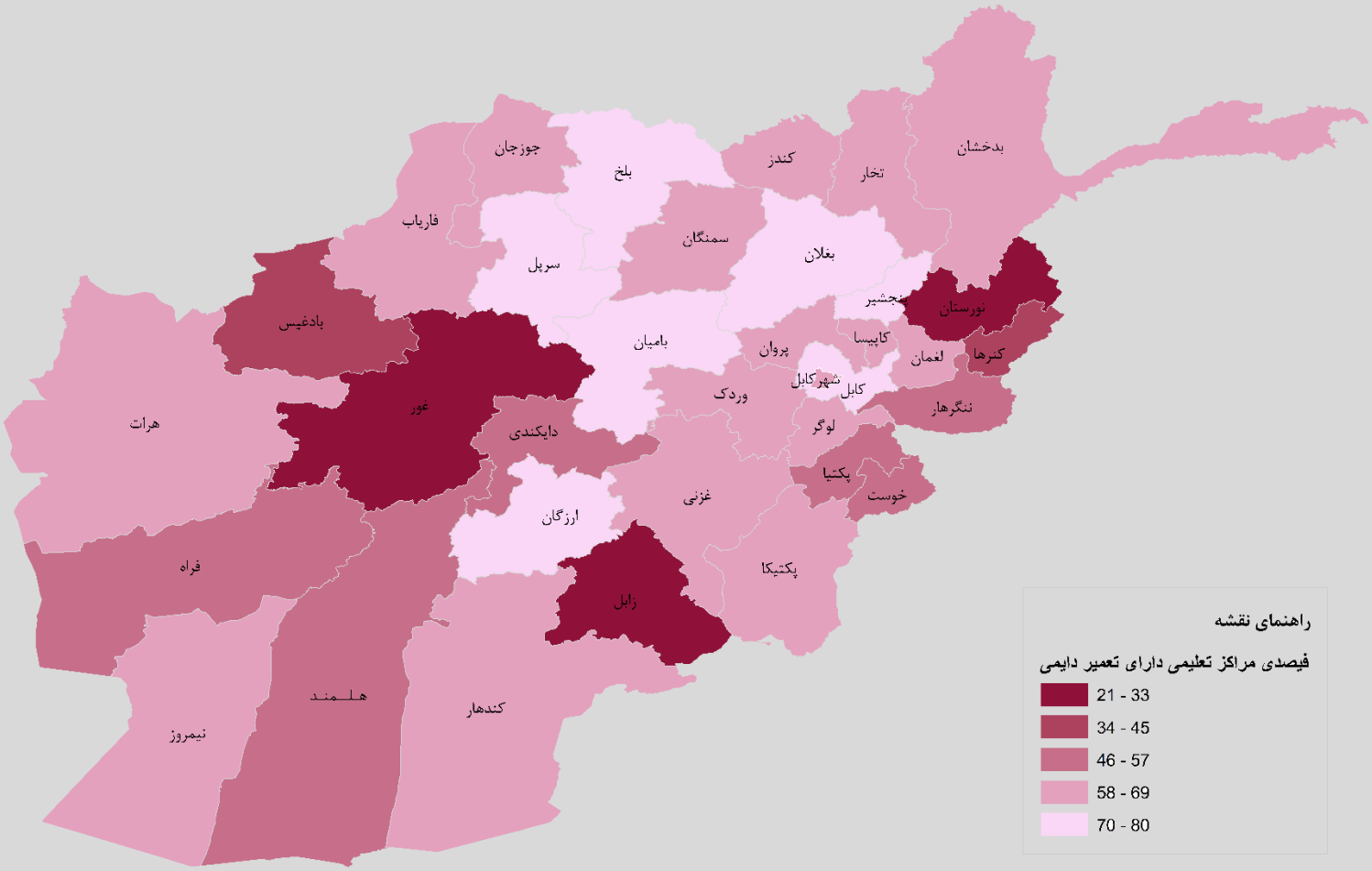

فیصدی مراکز تعلیمی که نیاز به توسعه دارند – سال 1398

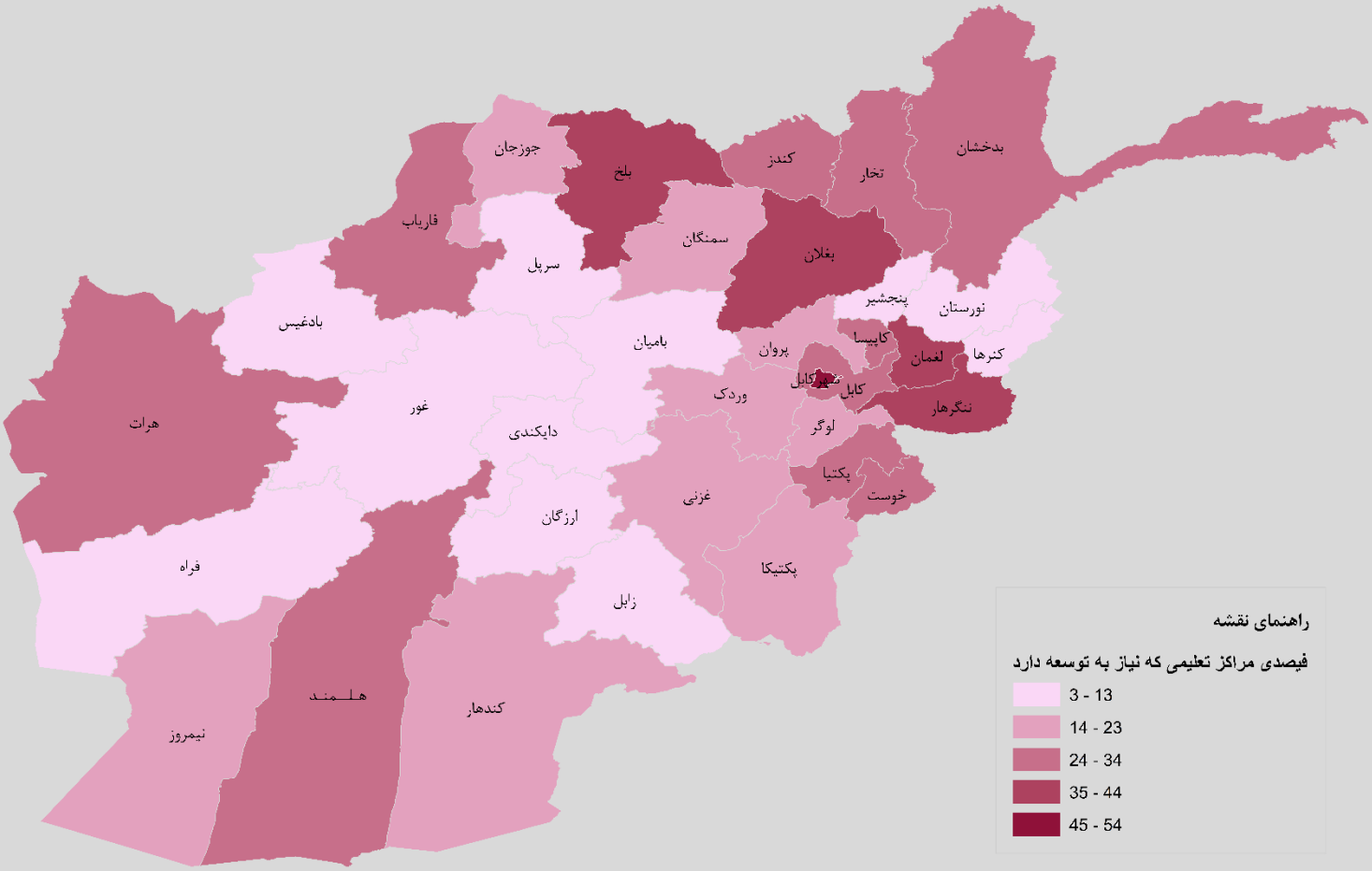

آنعده مراکز تعلیمی که شاگردان حاضر آن در دو شفت درسی گنجایش تدریس را نداشته باشد ضرورت به توسعه و اعمار صنوف جدید درسی دارند.

شاخص ها

شمولیت ناخالص و جذب ناخالص – سال 1398

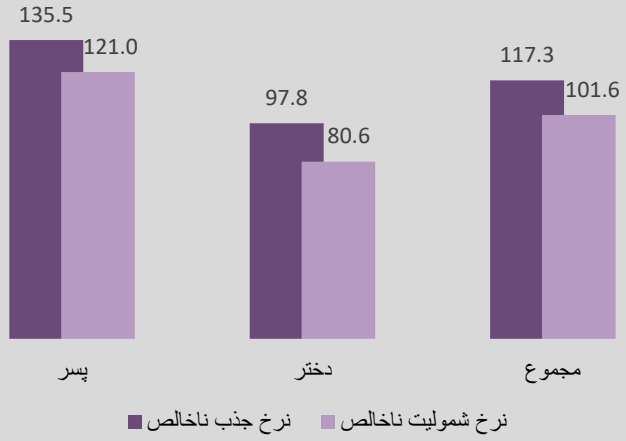

جذب ناخالص نشان دهنده شاگردان جدیدالشمول سال تعلیمی 1398 بدون در نظرداشت سن میباشد. جذب ناخالص شاگردان دختر کمتر از 100 بوده که نمایانگر این است که هنوز هم تعداد زیاد از دختران به مکتب شامل نمیشوند.

شمولیت ناخالص نشان دهنده تمامی شاگردان شامل مکتب در جریان سال تعلیمی 1398 بدون در نظرداشت سن میباشد. شمولیت ناخالص شاگردان دختر کمتر از 100 بوده که نمایانگر این است که هنوز هم تعداد زیاد دختران خارج از مکتب میباشند.

نسبت جنسیتی شاگردان کامیاب به تفکیک دوره – سال 1397

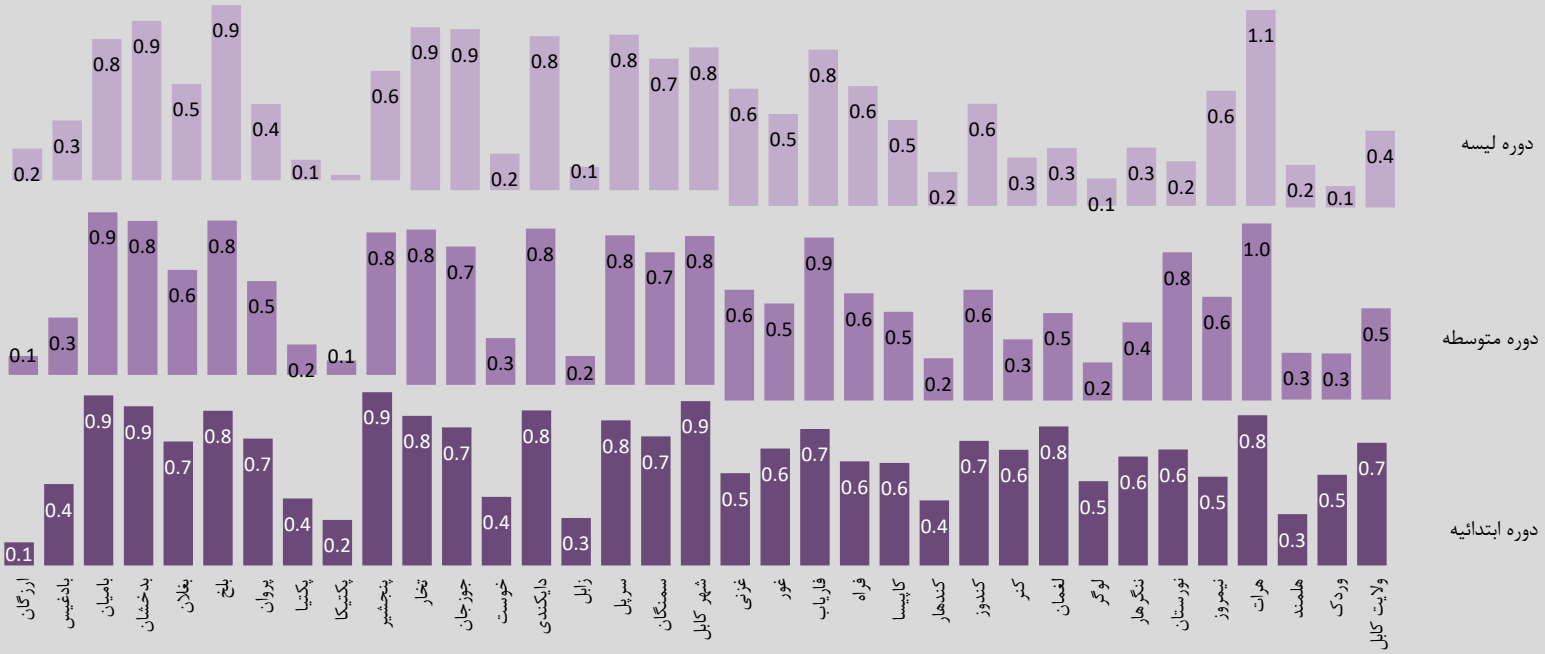

نسبت برابری جنسیتی شاگردان جدیدالشمول تعلیمات عمومی – سال 1398

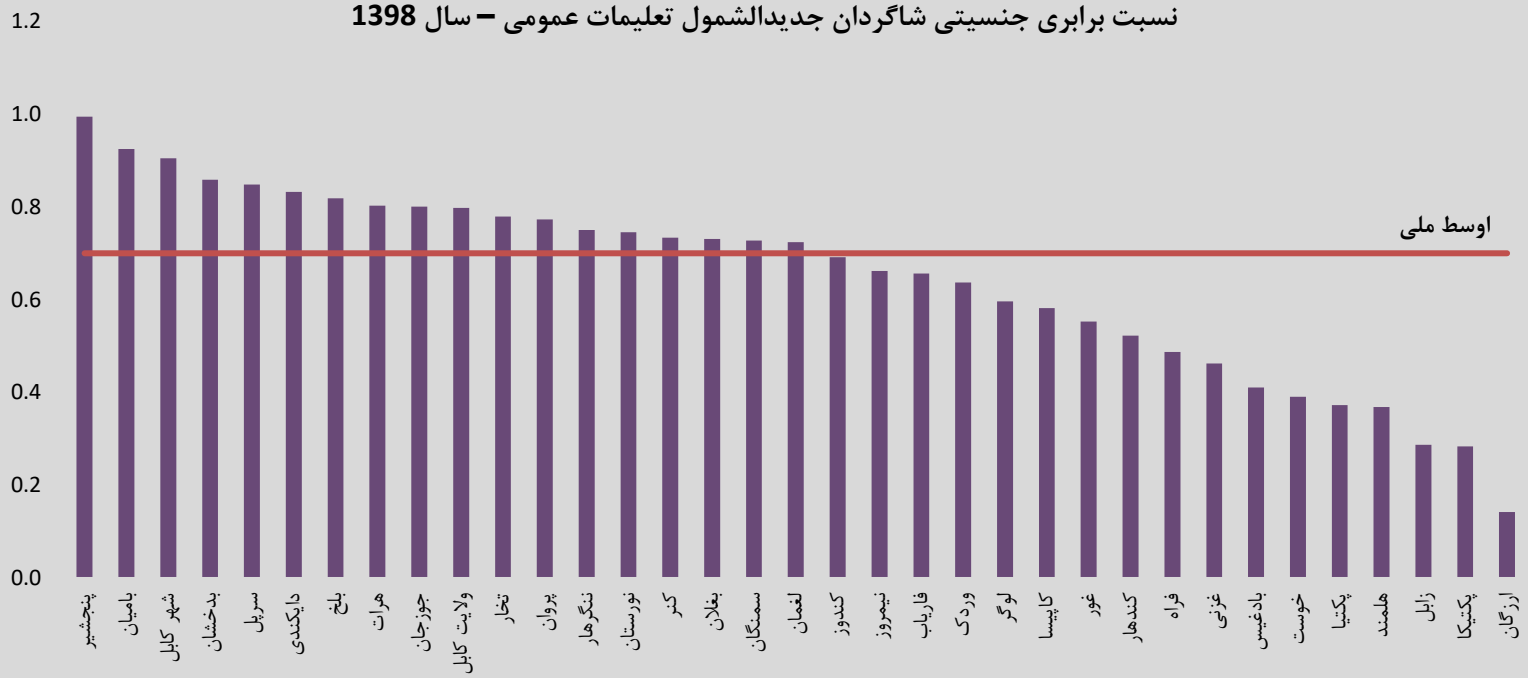

به طور اوسط نسبت جنسیتی جدیدالشمولان در برنامه تعلیمات عمومی، صنف اول (0.7) میباشد یعنی در مقابل هر 100 شاگرد پسر به تعداد 70 شاگرد دختر شامل مکتب میشود. ولایت ارزگان با نسبت جنسیتی (0.1) پاینتر از تمامی ولایات و ولایت پنجشیر با نسبت جنسیتی (1) بالاتر از تمامی ولایات قرار دارد.

نسبت شاگرد حاضر بر شعبه (دولتی) – سال 1398

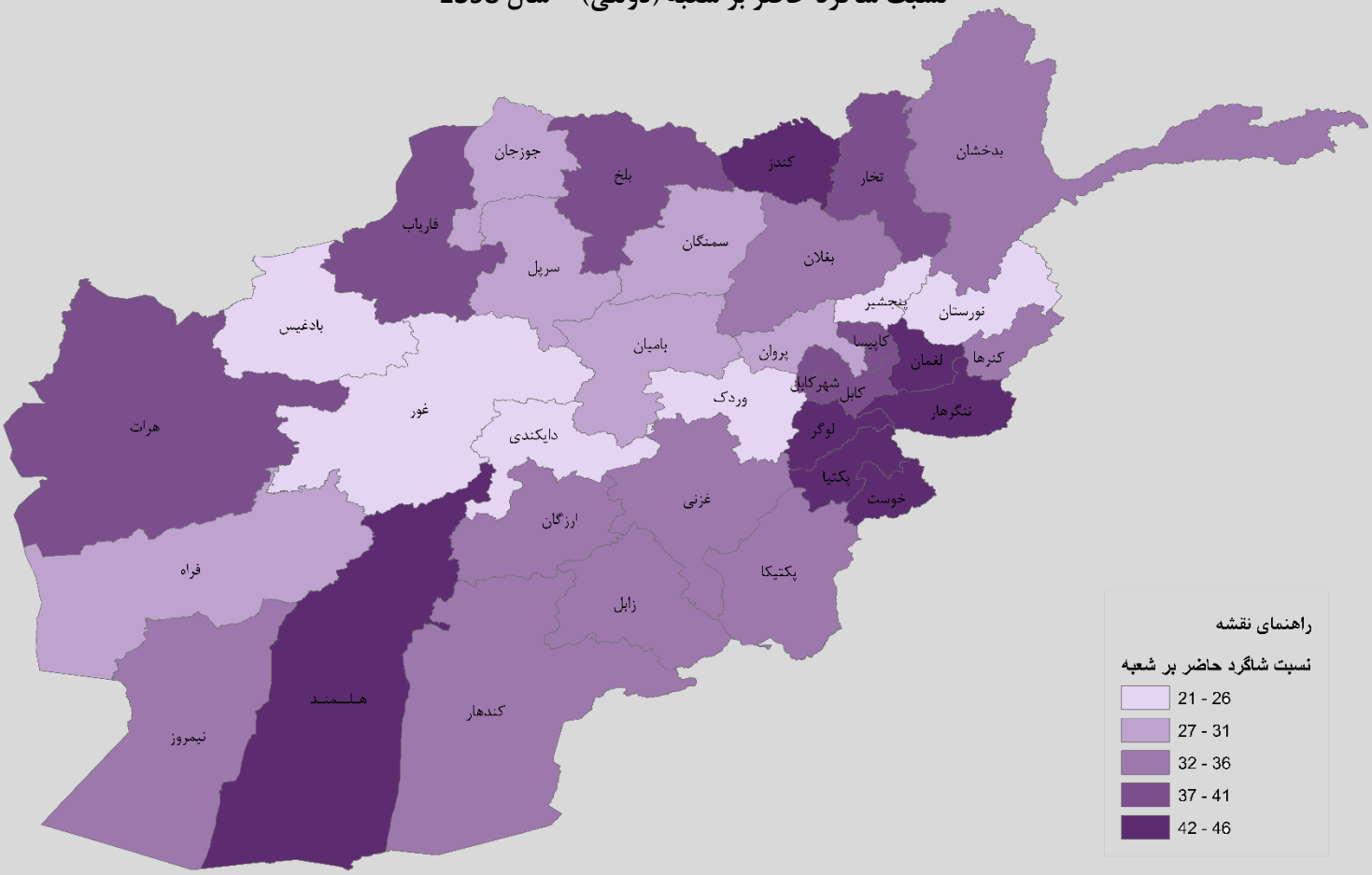

نسبت شاگرد حاضر بر معلم (دولتی) – سال 1398

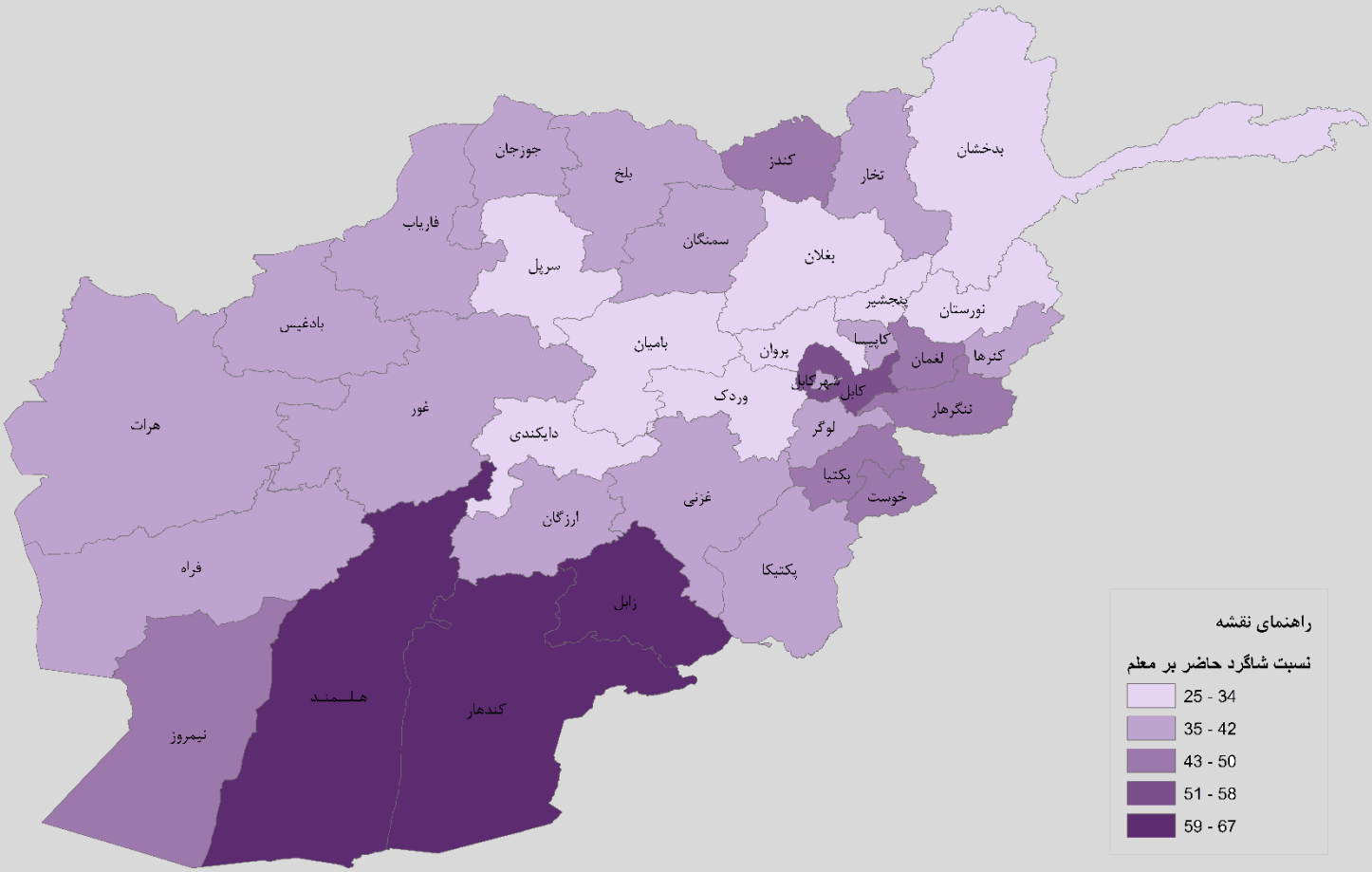

نسبت شاگرد حاضر بر معلم مسلکی (دولتی) – سال 1398

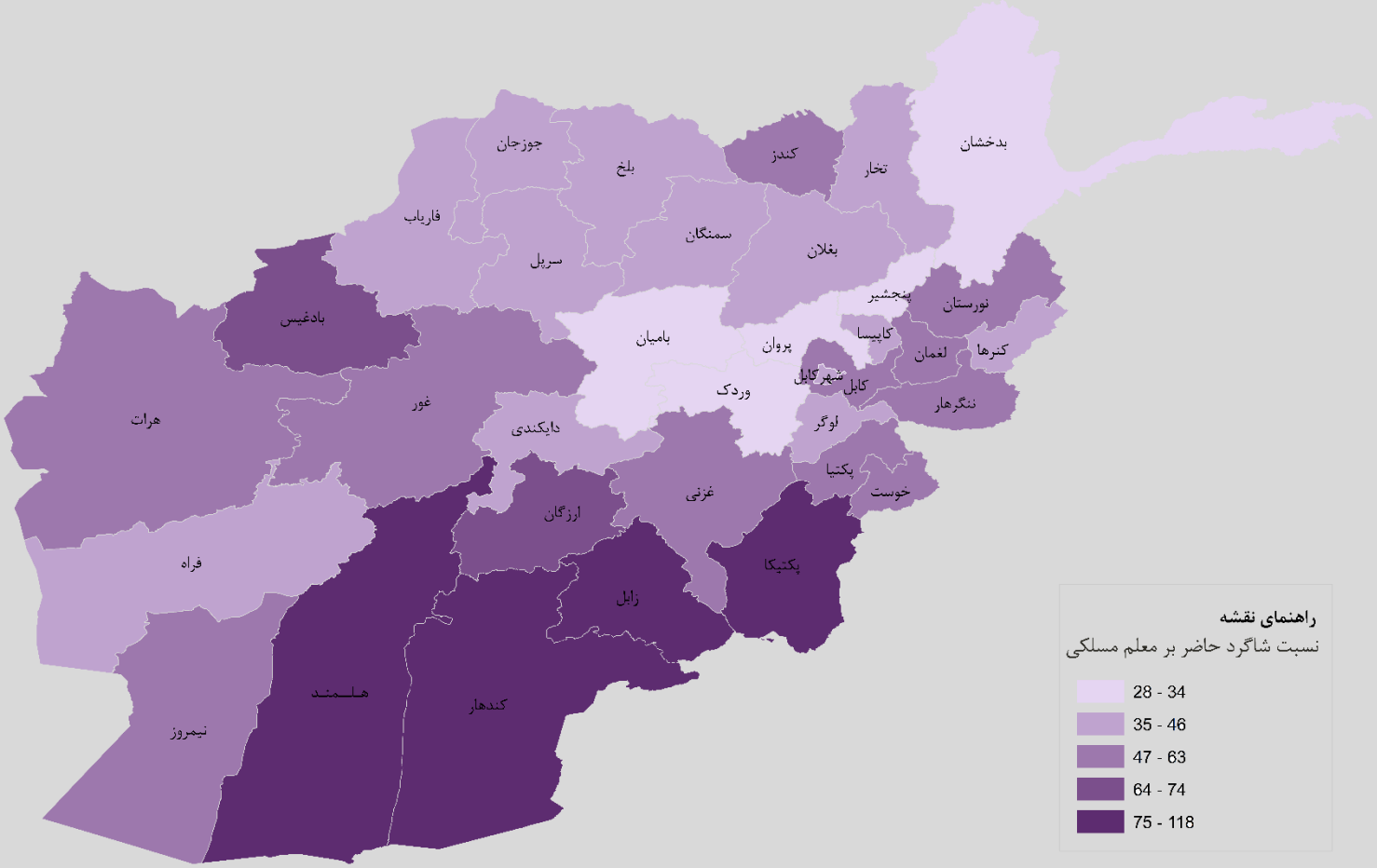

نسبت شاگرد دختر بر معلم زن – سال 1398

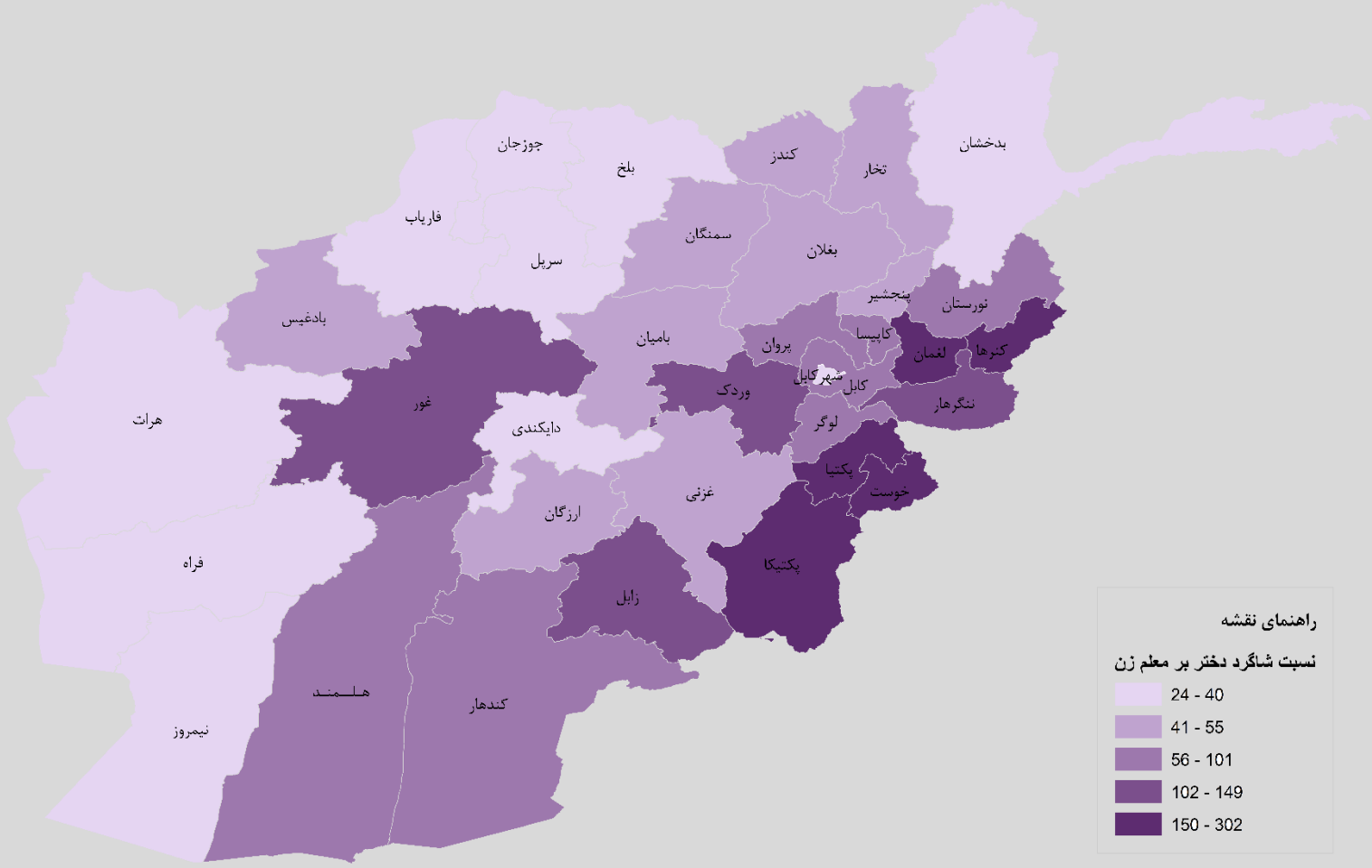

محدودیت های سروی

سروی احصائیوی مراکز تعلیمی کشور یکی از وظایف اساسی ریاست سیستم مدیریت معلومات معارف میباشد که همه ساله با آنرا انجام میدهد. یک تعداد محدودیت ها در هنوز هم در پروسه سروی احصائیوی معارف موجود بوده که ضرورت به توجه رهبری محترم معارف دارد که ذیلاً به این محدویت ها اشاره میگردد.

1. رسمی نبودن پروسه سروی احصائیوی معارف
2. نبود بودجه مشخص برای انجام سروی احصائیوی معارف
3. کمبود امکانات و تجهیزات لازم به سطح ولایت
4. پایین بودن ظرفیت کارمندان در برخی ولایات، ولسوالی ها و مکاتب
5. عدم نظارت و کنترول از پروسه جمع آوری و ثبت معلومات در ولایات

پیشنهادات

برای رفع محدویت های فرا راه سروی احصائیوی معارف راه حل های ذیل پیشنهاد میگردد تا ارقام و معلومات با کیفت از تمامی مراکز تعلیمی جمع آوری و به وقت معین آن نشر و از ضیاع منابع جلوگیری به عمل آید.

1. سند سروی احصائیوی معارف باید توسط رهبری محترم معارف امضاء گردد تا شکل رسمی را به خود گیرد. با رسمی شدن پروسه سروی احصائیوی؛ وظایف و مسئولیت های جوانب ذیدخل در پروسه مشخص گردیده و تطبیق پروسه به شکل موثر آن صورت میگیرد.
2. رهبری وزارت محترم معارف باید بودجه مشخص را جهت انجام پروسه سروی احصائیوی شامل بودجه عادی سالانه معارف نماید. داشتن بودجه مشخص از تاخیر در قسمت جمع آوری و نشر ارقام احصائیوی جلوگیری مینماید.
3. رهبری وزارت محترم معارف در هماهنگی با ریاست های معارف باید امکانات و تجهیزات کافی که باعث بهبود روند پروسه سروی احصائیوی معارف میگردد را مهیا نماید.
4. برای بلند بردن ظرفیت کارمندان ایجاب مینماید تا ورکشاپ های آموزی تدویر گردد، همچنان رهنمود ها و طرزالعمل های پروسه سروی احصائیوی به طور جامع ترتیب و به دسترس کارمندان در سطح ولایت، ولسوالی و مکتب قرار گیرد.
5. چون پروسه جمع آوری و ثبت ارقام مربوط به ریاست های محترم معارف ولایات میباشد بنا رؤسای معارف ولایات در قسمت جمع آوری و ثبت ارقام نظارت و کنترول جدی نمایند.

وزارت معارف
معینیت تضمین کیفیت
ریاست سیستم مدیریت معلومات معارف (EMIS)
آمریت تحلیل احصائیه و معلومات